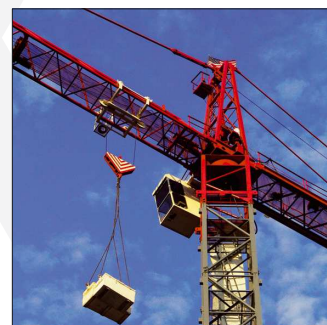

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

PLANU OCHRONY PRZED SZKODLIWOŚCIĄ AZBESTU I PROGRAMU USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY ZARĘBY KOŚCIELNE NA LATA 2013-2032

ZLECENIODAWCA

Gmina Zaręby Kościelne
Urząd Gminy w Zarębach Kościelnych
ul. Kowalska 14
07 - 323 Zaręby Kościelne

WYKONAWCA

EKOTON sp. z o. o.
siedziba: ul. Ciepła 12/4 15 - 472 Białystok
biuro: ul. Włókiennicza 7A lok. 14U
15 - 464 Białystok
tel./fax: (+48) 85 744 67 95

Dokument sfinansowany przez Ministerstwo Gospodarki
w ramach realizacji zadania wynikającego
z *Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 - 2032*

Zamawiający:

Gmina Zaręby Kościelne

Urząd Gminy w Zarębach Kościelnych
ul. Kowalska 14
07 - 323 Zaręby Kościelne

Wykonawca:

siedziba: ul. Ciepła 12/4 15 - 472 Białystok
biuro: ul. Włókiennicza 7A lok. 14U
15 - 464 Białystok
tel./fax: (+48) 85 744 67 95

Zespół autorów:

dr Grzegorz Chocian
mgr inż. Beata Gładkowska - Chocian
mgr inż. Joanna Bartnikiewicz
mgr inż. Agnieszka Olędzka

październik 2013

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP.....	4
1.1. PODSTAWA PRAWNA	4
1.2. CEL PROGNOZY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	5
1.3. ZAKRES PROGNOZY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO.....	5
2. ZAWARTOŚĆ, GŁÓWNE CELE PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ JEGO POWIĄZANIACH Z INNYMI DOKUMENTAMI	7
2.1. OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA CELÓW OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONYCH NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, ORAZ SPOSOBÓW, W JAKICH TE CELE I INNE PROBLEMY ŚRODOWISKA ZOSTAŁY UWZGLĘDNIONE PODCZAS OPRACOWYWANIA DOKUMENTU	14
3. METODYKA SPORZĄDZANIA PROGNOZY	15
4. PROPOZYCJE METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI ICH PRZEPROWADZANIA	16
5. TRANSGRANICZNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO	17
6. STAN ŚRODOWISKA NATURALNEGO GMINY ZARĘBY KOŚCIELNE ORAZ POTENCJALNE ZMIANY TEGO STANU W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	17
6.1. STAN ŚRODOWISKA W GMINIE ZARĘBY KOŚCIELNE	17
6.2. ANALIZA ILOŚCIOWO - JAKOŚCIOWA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE GMINY ZARĘBY KOŚCIELNE ..	27
6.3. POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	32
7. OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA STANU ŚRODOWISKA NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYM ZNACZĄCYM ODDZIAŁYWANIEM.....	33
8. OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA ISTNIEJĄCYCH PROBLEMÓW OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNYCH Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCYCH OBSZARÓW PODLEGAJĄCYCH OCHRONIE NA PODSTAWIE USTAWY Z DNIA 16 KWIETNIA 2004 R. O OCHRONIE PRZYRODY	34
9. OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA PRZEWIDYWANEGO ZNACZĄCEGO ODDZIAŁYWANIA NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 ORAZ INTEGRALNOŚĆ TEGO OBSZARU, A TAKŻE NA POSZCZEGÓLNE KOMPONENTY ŚRODOWISKA	35
9.1. ODDZIAŁYWANIE POSTANOWIEŃ PROGRAMU NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARÓW NATURA 2000	35
9.2. ODDZIAŁYWANIE POSTANOWIEŃ PROGRAMU NA BIORÓŻNORODNOŚĆ.....	37
9.3. ODDZIAŁYWANIE POSTANOWIEŃ PROGRAMU NA ZWIERZĘTA	37
9.4. ODDZIAŁYWANIE POSTANOWIEŃ PROGRAMU NA ROŚLINY	39
9.5. ODDZIAŁYWANIE POSTANOWIEŃ PROGRAMU NA ZDROWIE LUDZI.....	39
9.6. ODDZIAŁYWANIE POSTANOWIEŃ PROGRAMU NA WODY	40
9.7. ODDZIAŁYWANIE POSTANOWIEŃ PROGRAMU NA POWIETRZE.....	41
9.8. ODDZIAŁYWANIE POSTANOWIEŃ PROGRAMU NA POWIERZCHNIĘ ZIEMI	42
9.9. ODDZIAŁYWANIE POSTANOWIEŃ PROGRAMU NA KRAJOBRAZ	42
9.10. ODDZIAŁYWANIE POSTANOWIEŃ PROGRAMU NA KLIMAT.....	43
9.11. ODDZIAŁYWANIE POSTANOWIEŃ PROGRAMU NA ZASOBY NATURALNE	43
9.12. ODDZIAŁYWANIE POSTANOWIEŃ PROGRAMU NA ZABYTKI	43
9.13. ODDZIAŁYWANIE POSTANOWIEŃ PROGRAMU NA DOBRA MATERIALNE.....	44
9.14. ODDZIAŁYWANIE POSTANOWIEŃ PROGRAMU NA WSZYSTKIE ELEMENTY ŚRODOWISKA ORAZ ODDZIAŁYWANIA POMIĘDZY TYMI ELEMENTAMI	45
10. PRZEDSTAWIENIE ROZWIĄZAŃ MAJĄCYCH NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO, MOGĄCYCH BYĆ REZULTATEM REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, W SZCZEGÓLNOŚCI NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 ORAZ INTEGRALNOŚĆ TEGO OBSZARU	45

11. PRZEDSTAWIENIE ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROJEKTOWANYM DOKUMENCIE	48
12. STRESZCZENIE SPORZĄDZONE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM	49
SPIS RYCIN.....	51
SPIS TABEL	51

1. WSTĘP

Przedmiotem niniejszej *Prognozy oddziaływania na środowisko* jest projekt *Planu ochrony przed szkodliwością azbestu i Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Zaręby Kościelne na lata 2013 - 2032* (dalej zwany *Programem*).

Niniejszy dokument został opracowany na zlecenie Gminy Zaręby Kościelne przez firmę EKOTON Sp. z o. o. i został sfinansowany w ramach realizacji zadania wynikającego z *Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 - 2032*.

1.1. Podstawa prawna

Podstawę prawną wykonania niniejszego opracowania stanowi ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2008, Nr 199 poz. 1227 ze zm.). Zgodnie z art. 46 ww. ustawy opracowujący dokumenty planów i programów jest zobowiązany do przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Poprzez przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko rozumie się postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji polityki, strategii, planu lub programu, obejmujące w szczególności:

- uzgodnienie stopnia szczegółowości informacji zawartych w *Prognozie oddziaływania na środowisko*,
- sporządzenie *Prognozy oddziaływania na środowisko*,
- uzyskanie wymaganych ustawą opinii,
- zapewnienie możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu.

Wobec powyższego, Urząd Gminy w Zarębach Kościelnych, w czerwcu 2013 r., wystąpił do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Warszawie o zakres i stopień szczegółowości informacji zawartych w *Prognozie oddziaływania na środowisko*. Przy sporządzeniu niniejszego dokumentu uwzględnione zostały otrzymane ustalenia.

Po przygotowaniu projektu *Prognozy* organ opracowujący projekt poddawanego ocenie dokumentu przedstawia go, wraz z *Prognozą oddziaływania na środowisko*, opiniowaniu przez organy ochrony środowiska, inspekcji sanitarnej oraz zapewnia możliwość udziału społeczeństwa. Do przyjętego dokumentu załącza się pisemne podsumowanie zawierające uzasadnienie wyboru przyjętego dokumentu w odniesieniu do rozpatrywanych rozwiązań alternatywnych, a także informację, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione:

- ustalenia zawarte w *Prognozie oddziaływania na środowisko*;
- opinie właściwych organów;
- zgłoszone uwagi i wnioski;
- wyniki postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko (jeżeli zostało przeprowadzone);
- propozycje dotyczące metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentu.

1.2. Cel Prognozy oddziaływania na środowisko

Nadrzędnym celem *Prognozy* jest określenie potencjalnych skutków w środowisku, jakie mogą wystąpić po wdrożeniu zapisów *Planu ochrony przed szkodliwością azbestu i Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Zaręby Kościelne na lata 2013 - 2032*, jak również sformułowanie zaleceń o charakterze przeciwdziałania lub minimalizacji dla wszelkich jego negatywnych oddziaływań. *Prognoza* powinna wspierać proces decyzyjny dla realizacji inwestycji ingerujących w stan środowiska. Celem przeprowadzenia niniejszej *Prognozy oddziaływania na środowisko* jest przede wszystkim ocena stopnia i sposobu uwzględnienia zagadnień ochrony środowiska we wszystkich częściach *Programu* oraz identyfikacja potencjalnych skutków środowiskowych wdrażania zapisów *Programu*.

1.3. Zakres Prognozy oddziaływania na środowisko

Zawartość merytoryczna *Prognozy* oparta została o zapisy art. 51 pkt. 2 ustawy z 3 października 2008 r. Wobec powyższego *Prognoza oddziaływania na środowisko Planu*

ochrony przed szkodliwością azbestu i Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Zaręby Kościelne na lata 2013 - 2032:

zawiera:

- informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
- informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym;

określa, analizuje i ocenia:

- istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
- stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
- istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
- cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
- przewidywane znaczące oddziaływanie, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra, materialne, z uwzględnieniem

zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy;

przedstawia:

- rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie i kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru - rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

Informacje zawarte w *Prognozie* zostały opracowane stosownie do stanu współczesnej wiedzy i metod oceny.

2. ZAWARTOŚĆ, GŁÓWNE CELE PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ JEGO POWIĄZANIACH Z INNYMI DOKUMENTAMI

Ze względu na szkodliwość wyrobów azbestowych dla zdrowia ich produkcja zakazana została w Polsce ustawą z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, zgodnie z którą do 28 września 1998 r. zakończono produkcję płyt azbestowo-cementowych, zaś od 28 marca 1999 obowiązuje całkowity zakaz obrotu azbestem i wyrobami go zawierającymi.

W kolejnych latach wprowadzono wiele uregulowań prawnych dotyczących postępowania z azbestem i usuwania wyrobów zawierających azbest. Nakładają one obowiązek inwentaryzacji azbestu na właścicieli i zarządców budynków, budowli, instalacji urządzeń oraz terenów, gdzie znajduje się azbest lub wyroby zawierające azbest. W stosunku do posiadaczy odpadów zawierających azbest nałożono obowiązki, polegające na przestrzeganiu odpowiednich procedur podczas usuwania, transportu oraz składowania tych wyrobów. Azbest został zakwalifikowany przez ustawę Prawo ochrony środowiska

jako substancja stwarzająca szczególne zagrożenie dla środowiska i powinien być wykorzystywany, przemieszczany, eliminowany przy zachowaniu szczególnych środków ostrożności i bezpieczeństwa w stosunku do zdrowia ludzi i środowiska.

Uzupełnieniem polskich przepisów prawnych dotyczących azbestu jest *Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 (POKzA)* przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 15 marca 2010 r.

Celem *Planu ochrony przed szkodliwością azbestu i Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Zaręby Kościelne na lata 2013 - 2032* jest wyeliminowanie negatywnego wpływu wyrobów zawierających azbest na zdrowie mieszkańców i środowisko naturalne oraz bezpieczne usunięcie azbestu i zdeponowanie go na wyznaczonych składowiskach, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi. *Program* podzielono na trzy główne części:

- Część podstawowa zawiera ogólne informacje dotyczące azbestu, jego szkodliwości, sposobie bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest, jak również informacje, wynikające z realizacji *POKzA*. W części tej przedstawiono podstawy prawne dotyczące bezpiecznego postępowania z odpadami azbestowymi oraz obowiązki z nich wynikające. W części podstawowej zawarto dodatkowo charakterystykę Gminy Zaręby Kościelne.
- Część programowo - techniczna zawiera analizę (ilość i rodzaj) wyrobów zawierających azbest zlokalizowanych na terenie Gminy Zaręby Kościelne. Analiza oparta została o dane uzyskane ze szczegółowej inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Zaręby Kościelne przeprowadzonej od czerwca do sierpnia 2013 r.
- Część ekonomiczno - finansowa określa koszty demontażu, transportu i unieszkodliwiania wyrobów azbestowych oraz koszty wdrażania *Programu*. Część ta uwzględnia dodatkowo możliwości finansowania i pozyskiwania środków pozabudżetowych ze wskazaniem potencjalnych funduszy, a także informacje o sposobie zarządzania niniejszym *Programem*.

W celu uzyskania rzetelnych informacji na temat ilości, stanu i rozmieszczenia wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Zaręby Kościelne, w 2013 roku przeprowadzono inwentaryzację wyrobów azbestowych. Źródłem danych, będących podstawą do sporządzenia niniejszego *Programu*, była baza danych dotycząca azbestu i wyrobów zawierających azbest, utworzona w oparciu o informacje o wyrobach azbestowych i miejscu ich występowania uzyskane przez ankieterów w wyniku spisu „z natury”

oraz ankietyzacji właścicieli. Dane dotyczą wyrobów zawierających azbest będących własnością głównie osób fizycznych ale również - osób prawnych. W trakcie wizji lokalnej, odpowiednio przeszkoleni i oznakowani ankieterzy odwiedzili każdą posesję należącą do osób fizycznych, oraz nieruchomości będącą we władaniu podmiotów gospodarczych i instytucjonalnych. Ankieterzy podczas wizji lokalnej wypełniali ankietę we współpracy z właścicielem posesji, a w przypadku nieobecności lub nie wyrażenia zgody na współpracę przy uzupełnianiu ankiet, dokonano tzw. spisu „z natury”, określając szacunkową ilość, rodzaj i stan wyrobów azbestowych. W czasie inwentaryzacji wykonywana była dokumentacja fotograficzna.

Na podstawie przeprowadzonej inwentaryzacji stwierdzono występowanie dwóch rodzajów wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Zaręby Kościelne. Są to płyty azbestowo-cementowe typu „karo” oraz płyty dachowe faliste. Na podstawie uzyskanych danych ilościowych oszacowano koszty usunięcia płyt azbestowo-cementowych z terenu Gminy Zaręby Kościelne oraz wskazano potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć, polegających na usuwaniu i unieszkodliwianiu azbestu. Zaproponowano także wskaźniki monitorowania realizacji *Planu ochrony przed szkodliwością azbestu i Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Zaręby Kościelne na lata 2013 - 2032*.

Strategię usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Zaręby Kościelne oparto na następujących kierunkach działań:

- 1) **Inwentaryzacja** - rozpoznanie ilości i rodzaju wyrobów azbestowych zlokalizowanych na terenie Gminy Zaręby Kościelne, w oparciu o informacje składane przez właścicieli i zarządców obiektów do urzędu gminy,
- 2) **Baza danych** - opracowanie bazy informacyjnej zawierającej dane dotyczące lokalizacji, ilości i stanu wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Zaręby Kościelne, na podstawie informacji uzyskanych z przeglądów realizowanych przez właścicieli lub zarządców obiektów i urządzeń budowlanych na mocy rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest,
- 3) **Aktualizacja bazy danych** - zgodnie z § 2 Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest, wyroby zawierające azbest wykorzystuje się w sposób niestwarzający zagrożenia dla środowiska

i zdrowia ludzi w terminie do dnia 31 grudnia 2032 roku. Zgodnie z § 10 tego rozporządzenia wyroby zawierające azbest, instalacje lub urządzenia zawierające azbest, drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest, rury azbestowo-cementowe oraz usunięte wyroby zawierające azbest inwentaryzuje się poprzez sporządzenie spisu z natury. Wykorzystujący wyroby zawierające azbest przedkłada "Informację o wyrobach zawierających azbest" corocznie w terminie do dnia 31 stycznia właściwemu marszałkowi województwa. Osoba fizyczna niebędąca przedsiębiorcą przedkłada „Informację...” odpowiednio wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta. Informację sporządza się w dwóch egzemplarzach: jeden egzemplarz przedkłada się w formie pisemnej właściwemu organowi a drugi egzemplarz przechowuje się przez okres jednego roku, do czasu sporządzenia następnej „Informacji...”. Należy opracować i wdrożyć metodę aktualizacji danych dotyczących lokalizacji, ilości i stanu wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Zaręby Kościelne.

- 4) **Przepływ informacji** - przedkładanie marszałkowi województwa przez Wójta Gminy Zaręby Kościelne raz na rok, do 31 marca za poprzedni rok kalendarzowy informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania azbestu, wg określonego wzoru (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2009 r. w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególnie zagrożenie dla środowiska ze zm.),
- 5) **Monitoring usuwania odpadów azbestowych** - zaktywizowanie działań dyspozycyjno - kontrolnych nadzoru usuwania azbestu oraz usprawnienie monitoringu bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest i składowania odpadów azbestowych,
- 6) **Edukacja ekologiczna** - zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców Gminy poprzez organizację kampanii informacyjnej dotyczącej szkodliwości azbestu i jego wyrobów dla zdrowia i życia, a także bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest, kampanie reklamowo - propagandowe promujące właściwe postępowanie z odpadami azbestowymi,
- 7) **Monitoring realizacji Programu** - wdrożenie monitoringu realizacji Programu oraz unieszkodliwiania odpadów azbestowych,
- 8) **Usuwanie wyrobów zawierających azbest** - bezpieczne usunięcie wyrobów zawierających azbest zgodnie z przepisami prawa i ich unieszkodliwienie.

Plan ochrony przed szkodliwością azbestu i Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Zaręby Kościelne na lata 2013 - 2032 zakłada realizację następujących zadań:

- Gromadzenie przez wójta informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów azbestowych oraz coroczne przekazywanie pozyskanych informacji marszałkowi województwa z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego - www.bazaazbestowa.gov.pl,
- Cykliczna aktualizacja gminnego *Planu ochrony przed szkodliwością azbestu i Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Zaręby Kościelne na lata 2013 - 2032*,
- Usuwanie wyrobów zawierających azbest z budynków mieszkalnych, gospodarczych, obiektów użyteczności publicznej, terenów publicznych, oraz oczyszczenie terenu nieruchomości z odpadów zawierających azbest,
- Organizacja akcji wywozu odpadów zawierających azbest z terenu Gminy na składowisko odpadów,
- Przeprowadzenie szkoleń lokalnych w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm,
- Prowadzenie działalności informacyjno - edukacyjnej związanej z tematyką azbestową, w tym inspirowanie właściwej postawy wśród mieszkańców Gminy w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem azbestu, współpraca z mediami w zakresie rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest,
- Budowa składowisk odpadów zawierających azbest,
- Współpraca z organami kontrolnymi: inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska,
- Wyłanianie w drodze przetargów wykonawców prac związanych z usuwaniem azbestu z terenu Gminy,
- Współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację POKZA.

Usuwanie wyrobów zawierających związane jest z dużymi kosztami i w związku z tym harmonogram realizacji usuwania wyrobów zawierających azbest został założony na 20 lat, z podziałem na 3 okresy:

- 1) 2013 - 2018 r.
- 2) 2019 - 2025 r.
- 3) 2026 - 2032 r.

Na podstawie danych z POKZA założono, iż w pierwszym okresie zostanie usunięte 28 % wyrobów azbestowych, w drugim okresie - 35 %, natomiast w ostatnim okresie pozostałe 37 %.

Opracowanie analizowanego Programu związane jest z realizacją zapisów zawartych w Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032, którego celem jest:

- usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest,
- minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju,
- likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Plan ochrony przed szkodliwością azbestu i Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Zaręby Kościelne na lata 2013 - 2032 został przygotowany z uwzględnieniem obowiązujących aktów prawnych i jest zgodny z kierunkami wyznaczonymi w Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami dla Mazowsza na lata 2012 - 2017 z uwzględnieniem lat 2018 - 2023. Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami dla Mazowsza w kontekście odpadów zawierających azbest zakłada osiągnięcie celów założonych w Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032, oraz Programie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Województwa Mazowieckiego (stanowiącym załącznik do Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami dla Mazowsza).

Cele krótkookresowe 2012-2017

- usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu województwa mazowieckiego poprzez stopniową eliminację tych wyrobów oraz ich bezpieczne unieszkodliwienie przez składowanie,

- minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych powodowanych kontaktem z włóknami azbestu,
- likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko

Cele długookresowe 2018-2023

- dalsze sukcesywne usuwanie wyrobów zawierających azbest;
- kontynuacja działań minimalizujących negatywne skutki zdrowotne powodowane kontaktem z włóknami azbestu,
- dalsze działania polegające na likwidacji szkodliwego oddziaływania azbestu.

Głównym celem *Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Województwa Mazowieckiego*, jest doprowadzenie do całkowitego usunięcia wyrobów zawierających azbest z terenu województwa mazowieckiego do 2032 r. Zadanie to ma być realizowane poprzez stopniową eliminację tych wyrobów oraz ich bezpieczne unieszkodliwienie. Ww. dokument określa szereg zadań niezbędnych do realizacji powyższego celu oraz zminimalizowania zagrożeń dla zdrowia wynikających z obecności azbestu w różnorodnych materiałach i wyrobach wykorzystywanych na terenie województwa.

Pozostałe cele *Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Województwa Mazowieckiego* to:

- ocena Programu realizowanego na terenie województwa w latach 2007 - 2011,
- minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych powodowanych kontaktem z włóknami azbestu,
- likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Województwa Mazowieckiego zakłada, iż usunięcie wyrobów zawierających azbest przyniesie zarówno korzyści społeczne, ekonomiczne jak i ekologiczne polegające na:

- zmniejszeniu emisji włókien azbestu,

- uzyskaniu poprawy ochrony zdrowia mieszkańców,
- poprawie wyglądu zewnętrznego obiektów budowlanych i ich stanu technicznego.

2.1. Określenie, analiza i ocena celów ochrony środowiska ustanowionych na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposobów, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu

Analizowany w ramach niniejszej *Prognozy oddziaływania na środowisko, Plan ochrony przed szkodliwością azbestu i Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Zaręby Kościelne na lata 2013 - 2032* jest ściśle związany i wypełnia zobowiązania wynikające z nadrzędnych dokumentów strategicznych (lokalnym i wojewódzkim jak i międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym).

Dokumentem, który zapoczątkował regulacje postępowania z azbestem była Konwencja nr 162 Konferencji Ogólnej Międzynarodowej Organizacji Pracy z dnia 24 czerwca 1986r. Dotyczyła ona bezpieczeństwa w stosowaniu azbestu.

Podstawowym dokumentem określającym ramy prawne gospodarki odpadami w Unii Europejskiej jest Dyrektywa Rady 74/442/EEC, nakładająca na państwa członkowskie obowiązek zapewnienia odzysku i usuwania odpadów w sposób niezagrażający życiu ludzkiemu oraz niepowodujący szkód w środowisku. Ponadto nakłada ona obowiązek zapobiegania tworzeniu się odpadów oraz ograniczania ilości i szkodliwości wytwarzanych odpadów.

W 1997 r. Polski Sejm przyjął rezolucję w sprawie programu wycofywania azbestu z gospodarki. Wynikiem przyjęcia niniejszej rezolucji było opracowanie krajowych Programów dotyczących usuwania azbestu z terytorium Polski.

W dniu 14 lipca 2009 r. Rada Ministrów podjęła uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pt. *Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032*. W dniu 15 marca 2010 r. Rada Ministrów podjęła uchwałę zmieniającą uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pod nazwą *Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032*.

Główne cele Programu to:

- usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest,
- minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju,
- likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Cele Programu będą realizowane sukcesywnie aż do 2032 r., w którym zakładane jest oczyszczenie kraju z azbestu.

W przepisach prawnych w postaci Dyrektyw, ustaw i rozporządzeń, podejmuje się następujące 2 cele główne:

- ochrona zdrowia ludzkiego - ochrona pracowników i obowiązki pracodawców,
- ochrona środowiska.

Ochrona zdrowia sprowadza się do podjęcia środków zabezpieczających w postaci szczegółowych ograniczeń i specjalnych wymagań dla metod pracy osób dokonujących demontażu i pracujących przy urządzeniach czy instalacjach zawierających azbest.

Regulacje w kontekście ochrony środowiska sprowadzają się do opracowania metod pomiarów zanieczyszczeń włóknami azbestowymi (jako najbardziej szkodliwym czynnikiem) i pyłem oraz metod zabezpieczania przed emisją ww. substancji.

3. METODYKA SPORZĄDZANIA PROGNOZY

Prognoza oddziaływania na środowisko, stanowi integralną część Planu ochrony przed szkodliwością azbestu i Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Zaręby Kościelne na lata 2013 - 2032. Prognoza została sporządzona w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji planów i programów, zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2008, Nr 199 poz. 1227, ze zm.).

Metodą zastosowaną przy sporządzaniu *Prognozy* była ocena realizacji celów oparta na analizie zgodności treści ocenianego dokumentu z kryteriami zawartymi w obowiązujących przepisach oraz dokumentach krajowych. Dokonano również charakterystyki istniejącego stanu środowiska naturalnego na terenie Gminy Zaręby Kościelne, ze szczególnym uwzględnieniem przewidywanych znaczących oddziaływań oraz obszarów prawnie chronionych. Na tej podstawie zidentyfikowane zostały największe problemy środowiskowe. Późniejszy etap sporządzania *Prognozy* obejmował określenie wpływu realizacji zadań wyznaczonych w *Planie ochrony przed szkodliwością azbestu i Programie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Zaręby Kościelne na lata 2013 - 2032* na środowisko.

Informacje zawarte w *Prognozie* opracowane zostały stosownie do stanu współczesnej wiedzy i metod oceny oraz dostosowane do zawartości i stopnia szczegółowości analizowanego dokumentu.

4. PROPOZYCJE METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI ICH PRZEPROWADZANIA

Monitoring *Planu ochrony przed szkodliwością azbestu i Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Zaręby Kościelne na lata 2013 - 2032* powinien być prowadzony systematycznie przez cały okres realizacji zadań *Programu*. Monitoring powinien być prowadzony w oparciu o bazę danych wyrobów i odpadów zawierających azbest zamieszczoną na stronie www.bazaazbestowa.gov.pl. Dodatkowo w poniższej tabeli przedstawiono listę proponowanych wskaźników monitorowania służących do oceny skuteczności wdrażania *Programu*.

Tabela 1 Wskaźniki monitorowania

L.p.	Wskaźnik	Jednostka
1	Ilość obiektów, urządzeń, instalacji, w których zlokalizowane są wyroby zawierające azbest	szt.
2	Ilość unieszkodliwionych odpadów azbestowych	Mg, m ²
3	Stopień realizacji <i>Programu</i> (stosunek ilości usuniętych wyrobów do ilości zinwentaryzowanej przed realizacją <i>Programu</i>)	%

L.p.	Wskaźnik	Jednostka
4	Ilość wniosków zgłoszonych przez właścicieli chcących usunąć posiadane wyroby azbestowe	szt.
5	Nakłady finansowe poniesione na realizację <i>Programu</i>	tys. zł.

Źródło: Opracowanie własne EKOTON Sp. z o.o.

5. TRANSGRANICZNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO

Właściwe usuwanie wyrobów zawierających azbest, ich transport oraz unieszkodliwianie przeprowadzane zgodnie z obowiązującymi procedurami oraz z zachowaniem przepisów prawa, nie będzie powodowało negatywnego oddziaływania na środowisko. Działania związane z realizacją *Planu ochrony przed szkodliwością azbestu i Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Zaręby Kościelne na lata 2013 - 2032* będą miały jedynie charakter lokalny, przez co nie wystąpi ryzyko oddziaływań transgranicznych.

6. STAN ŚRODOWISKA NATURALNEGO GMINY ZARĘBY KOŚCIELNE ORAZ POTENCJALNE ZMIANY TEGO STANU W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

6.1. Stan środowiska w Gminie Zaręby Kościelne

Gmina Zaręby Kościelne położona jest w północno-wschodniej części województwa mazowieckiego, w południowej części powiatu ostrowskiego. Sąsiaduje z gminami: Małkinia Górna, Ostrów Mazowiecka, Andrzejewo, Szulborze Wielkie i Nur z powiatu ostrowskiego oraz gminą Ceranów z powiatu sokołowskiego.

Rycina 1 Położenie Gminy Zaręby Kościelne na tle powiatu ostrowskiego oraz województwa mazowieckiego

Źródło: Opracowanie własne EKOTON Sp. z o.o. na podst. www.kupsprzedaj.pl/mapa/mazowieckie-ostrowski oraz www.wikipedia.org

Zgodnie z danymi GUS powierzchnia Gminy to 8 873 ha. Na koniec roku 2012 ludność Gminy wynosiła 3 802 osoby, co daje gęstość zaludnienia na poziomie około 43 osób/km². Dla porównania: gęstość zaludnienia województwa mazowieckiego to 146 osób/km² a Polski - 122 osoby/km².

Według podziału fizyczno - geograficznego Polski obszar Gminy Zaręby Kościelne leży w obrębie dwóch Mezoregionów: Wysoczyzny Wysokomazowieckiej (północna część Gminy) i Podlaskiego Przełomu Bugu (południowa część Gminy).

Gmina ma charakter typowo rolniczy - użytki rolne stanowią ponad 74 % powierzchni gminy, w tym ponad 76 % to grunty orne. Lasy zajmują powierzchnię 18,9 %.

Powierzchnię znacznej części gminy pokrywają utwory czwartorzędowe zalegające bezpośrednio na utworach mezozoicznych. Północna część gminy zbudowana jest głównie z glin zwałowych, ich zwietrzliny oraz piasków i żwirów lodowcowych jak również piasków, żwirów, madów rzecznych oraz torfów i namutów związanych bezpośrednio z doliną rzeki Brok. Materiał ten pozwolił na wykształcenie się w tym rejonie gleb bielcowych o wysokich klasach bonitacyjnych (III i IV klasa bonitacyjna). W strukturze zasiewów dominują tu zboża i ziemniaki. Pozostała część Gminy Zaręby Kościelne

zbudowana jest głównie ze żwirów, piasków, głazów i glin moren czołowych oraz piasków i żwirów sandrowych charakteryzujących się już gruntami o niższej klasie bonitacyjnej (IV i V kl.). Zazwyczaj są to gleby brunatne wylugowane bądź kwaśne.

W części północnej Gminy osadnictwo koncentruje się głównie w nawiązaniu do dolin rzecznych: Broku, Małego Broku i Węgrody, tworząc układy pasmowo - węzłowe. Podstawową funkcją osadnictwa w części północnej Gminy jest obsługa rolnictwa gospodarującego na gruntach o wysokich klasach bonitacyjnych. Część środkową Gminy wypełniają jednostki osadnicze o większej skali i wielodrożnych układach przestrzennych. Podstawową funkcję rolniczą uzupełnia tu funkcja mieszkaniowa związana z zatrudnieniem poza Gminą. W części zachodniej pasa środkowego występują wsie ulokowane na polanach śródleśnych. Cechują je głównie układy ulicowe. W południowej części Gminy, na krawędzi nadbużańskiej skarpy wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 694, lecz w pewnym oddaleniu od pasa drogowego, ulokowane jest pasmo osadnicze utworzone przez wsie Zgleczewo Panieńskie i Zgleczewo Szlacheckie o dominującej funkcji rekreacyjnej. Większość wsi w Gminie Zaręby Kościelne nie wykształciło wyraźnych ośrodków koncentrujących podstawowe usługi. Krystalizację takiego centrum można zauważyć jedynie w miejscowości gminnej Zaręby Kościelne, co ma związek z funkcją obsługi Gminy. W pozostałych miejscowościach występuje znaczne rozproszenie usług.

Zgodnie z danymi Państwowego Instytutu Geologicznego, na terenie Gminy znajduje się 12 udokumentowanych złóż kopalin (kruszywa naturalne - żwiry, piaski, głązy i gliny moren czołowych).

Sieć wodna na terenie Gminy jest bardzo rozbudowana. Gmina znajduje się w dorzeczu Bugu. Rzeka ta jest dopływem III rzędowym. Pośrodku nurtu przebiega południowa granica gminy Zaręby Kościelne. Źródła Bugu znajdują się poza granicami Polski. Jest to rzeka nieuregulowana i często zmieniająca swój bieg. Wysoczyzna jest oddzielona od doliny wysoką skarpą zabezpieczającą Gminę przed powodzią. Znaczną część Gminy odwadnia prawostronny dopływ Bugu - rzeka Brok. Jest to dopływ IV rzędowy. Brok jest rzeką nieuregulowaną. W części północno - zachodniej środkiem nurtu rzeki została poprowadzona granica administracyjna gminy. Brok na terenie gminy Zaręby Kościelne ma dwie odnogi. Jedną z nich jest Brok Mały, którego źródła znajdują się w gminie Wysokie Mazowieckie, a ujście w pobliżu miejscowości Gaczkowo. Jest to również rzeka nieuregulowana. Drugi bezimienny ciek, lewy dopływ Broku, jest znacznie mniejszy. Jest to ciek uregulowany. Odwadnia on środkową część Gminy. Część północno - zachodnią odwadnia prawostronny dopływ Broku Małego: rzeka Węgroda. Jej ujście znajduje się w pobliżu miejscowości Chmielewo. Jest to ciek w znacznym stopniu uregulowany. Część wschodnią i południowo wschodnią odwadniają niewielkie cieki spływające wprost do Bugu. Są to cieki o uregulowanym korycie.

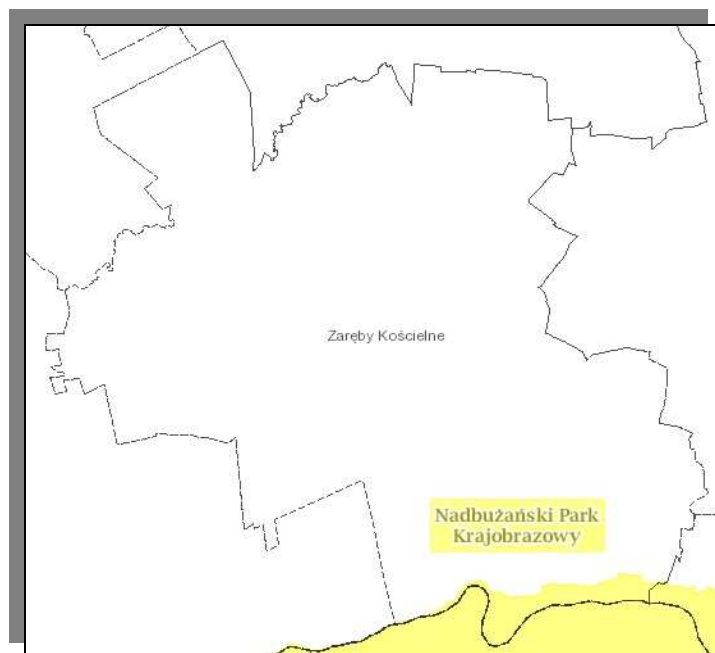
Naturalne zbiorniki wód stojących znajdują się głównie w dolinie Bugu. Największe starorzecza usytuowane są w pobliżu miejscowości Zgleczewo Szlacheckie. Na obszarze wysoczyzny istnieje kilka niewielkich oczek wodnych m.in. w pobliżu miejscowości: Pętkowo Wielkie.

Obszar Gminy jest mało zasobny w wody gruntowe. Są to wody porowe. Wahania roczne poziomu wody gruntowej, w zależności od pory roku, mogą wynosić od 0,5 do 1,5 m, dlatego w wielu położonych nisko częściach Gminy obserwuje się wiosenne (luty - kwiecień) podtopienia łąk. W dolinach rzecznych wahania te są bezpośrednio związane z poziomem wody w rzece. Wody pierwszego poziomu wodonośnego w dolinach kontaktują się bezpośrednio z wodami gruntowymi na wysoczyźnie. Na terenach, gdzie w strefie powierzchniowej występują utwory trudno przepuszczalne (gliny zwalowe) zwierciadło wody nie tworzy ciągłego poziomu wodonośnego i może utrzymywać się w piaszczystych przewarstwieniach. W okresie letnim poziom wody gruntowej pierwszego poziomu znacznie opada. Skutkiem tego jest wysychanie niektórych, mniejszych cieków.

Głębokość pierwszego użytkowego poziomu wodonośnego w utworach czwartorzędowych w znacznej części gminy, kształtuje się na poziomie od 20 do 40 m p.p.t. Na terenie gminy nie zidentyfikowano znaczącego zbiornika wód podziemnych (GZWP).

Południową granicę Gminy wyznacza rzeka Bug. Utworami budującymi dolinę rzeczna są piaski, żwiry, mady rzeczne oraz torfy i namuły. Dolina Bugu na wysokości Gminy Zaręby Kościelne ma szerokość od 4 do 6 km, a głębokość wcięcia w wysoczyznę morenową wynosi ok. 10 - 15 m. Szeroki, piaszczysty taras nadzalewowy znajduje się na tej wysokości po lewej stronie Bugu. Po prawej, ma niewielką szerokość. Taras ten jest najszerszy na zachód od miejscowości Zgleczewo - Panieńskie. Walory przyrodnicze związane z rzeką i jej doliną objęte zostały ochroną w ramach powierzchniowych form ochrony przyrody. W związku z tym, na terenie Gminy Zaręby Kościelne występuje:

- Nadbużański Park Krajobrazowy
- Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Dolina Dolnego Bugu PLB 140001
- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Ostoja Nadbużańska PLH 140011

Rycina 2 Położenie Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego na terenie Gminy Zaręby Kościelne

Źródło: Opracowanie własne EKOTON Sp. z o.o. na podst. www.geoserwis.gdos.gov.pl

Powołany w 1993 r. Nadbużański Park Krajobrazowy, w 1999 r. został powiększony o tereny doliny Bugu znajdujące się w gminach Nur i Zaręby Kościelne. W związku z kolejnymi zmianami granic Parku aktualnie obowiązuje Rozporządzenie Wojewody Mazowieckiego Nr 3 z dnia 15 marca 2005 r. w sprawie Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Nr 66, poz. 1701) i zmieniające je Rozporządzenie Wojewody Mazowieckiego Nr 58 z dnia 25 maja 2005 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Nr 136, poz. 4208). Teren NPK został wyodrębniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju. Obszar Parku obejmuje ponad 74 tys. ha. Wokół NPK została utworzona otulina, czyli strefa buforowa. Jej granica na obszarze Gminy Zaręby Kościelne pokrywa się z granicą Parku.

Obszar Parku charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem krajobrazu. Największym jego walorem jest zachowana dolina Bugu, z meandrującą rzeką, licznymi starorzeczami i wyspami w nurcie oraz piaszczystymi łachami i skarpami. Oprócz doliny rzecznej w skład Parku wchodzi również kompleksy leśne (blisko 36% powierzchni Parku). Kontrastowość siedlisk jest wyraźna. Obok torfowisk występują tu piaszczyste wydmy, a żyzne i podmokłe lasy łąkowe graniczą z suchymi borami. Wśród nasłonecznionych łąk i muraw

kserotermicznych rozsięte oczka wodne i starorzecza, stanowiące specyficzne oazy bioróżnorodności.

Flora roślin wyższych Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego liczy 1027 gatunków, co stanowi to ok. 42 % flory Polski i jednocześnie około 86 % flory Polskiego Niżu. Występuje tu 136 gatunków chronionych (w tym 93 gat. objęte ochroną całkowitą) oraz 391 zaliczanych do rzadkich w skali kraju i regionu takich jak: wierzba śniada, lepnicza dwudzielna, skalnica trójpalczasta.

Przez teren Parku przechodzą granice zasięgów geograficznych takich gatunków jak lepnicza litewska, sasanka Tekli, zimozioł północny, smagliczka drobna. Z Polskiej Czerwonej Księgi Roślin na terenie NPK stwierdzono 6 gatunków roślin (widlicz cyprysowaty, starodub łąkowy, wielosił błękitny, czarcikęsik Kluka, cibora żółta, turzyca luźnokępkowa). Występują tu gatunki typowe dla innych regionów kraju jak np. lepiężnik kutnerowaty - gatunek nadmorski, czy parzydło leśne - gatunek typowy dla terenów górskich. Bogactwo środowisk wpływa korzystnie na liczebność występujących tu zwierząt.

Wśród zwierząt największą grupę cennych gatunków stanowią ptaki. Stwierdzono tu występowanie ponad 200 gatunków, w tym ponad 150 lęgowych. Do najrzadszych należą związane z obszarami podmokłymi i dolinami rzecznyymi takie gatunki jak: kulik wielki, kszyk, rybitwa rzeczna, białoczelna, błotniak stawowy, brodziec piskliwy, sieweczki rzeczna i obroźna. W norach na stromych nadrzecznych skarpach gnieźdzą się zimorodek i kolonijnie - jaskółka brzegówka. Nad wodami pospolita jest czapla siwa. Dolina Bugu odgrywa ogromną rolę, jako trasa przelotu oraz miejsce odpoczynku i żerowania ptaków migrujących.

Dolina Bugu jest ostoją ornitologiczną o międzynarodowej randze. Ostoje ptaków wyznaczane są przy użyciu zestawu zestandaryzowanych kryteriów, stworzonych przez BirdLife International. Kryteria te oparte są na aktualnych, naukowych danych dotyczących wielkości populacji i rozmieszczenia poszczególnych gatunków, a także stopnia ich zagrożenia. Populacje derkacza, sieweczki obroźnej, brodziec krwawodziobego czy kolonie rybitwy czarnej i jaskółki brzegówki należą tu do największych w kraju. Oprócz nich wymienia się siewczkę rzeczna, rybitwę białoczelna, brodziec piskliwego i samotnika. Coraz liczniej występują żurawie, w niedostępnych lasach gniazdują bociany czarne i orliki krzykliwe.

Znaczne powierzchnie lasu sprzyjają występowaniu dużych gatunków ssaków leśnych, takich jak: łoś, jeleń, dzik, sarna, borsuk i lis. Na terenie Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego występuje 49 gatunków ssaków, co stanowi niemal połowę wszystkich gatunków stwierdzonych na terenie naszego kraju. Większość z nich, bo aż 27 gat., jest objęte ochroną prawną: 22 gat. - ochroną ścisłą (w tym także czynną, np. jeź europejski,

7 gatunków nietoperzy i chomik europejski), a 5 gat. - ochroną częściową (kret, bóbr europejski, badylarka, mysz zaroślowa i wydra). Cztery gatunki uznano za zagrożone i umieszczono na Polskiej Czerwonej Liście, w tym 3 gatunki nietoperzy: borowiaczek, mopek i mroczek posrebrzany oraz 1 gatunek gryzoni - chomik europejski.

Z wodami związane są bóbr i wydra. Ponadto występuje tu około 12 gatunków płazów i 6 gatunków gadów oraz blisko 48 gatunków ryb (w tym rzadkich: brzana, świnka, certa).

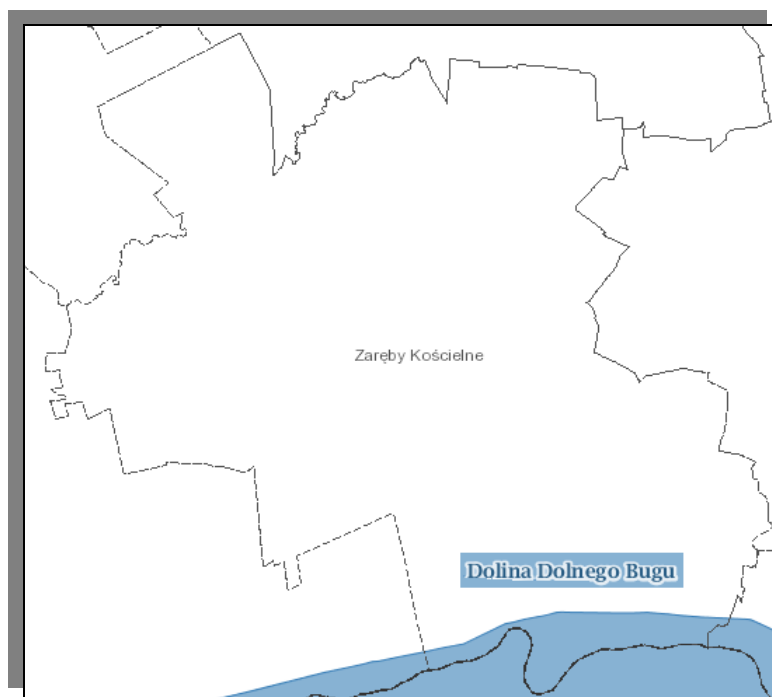
Oprócz niewątpliwych walorów przyrodniczych, w parku znajdują się rozległe obszary o zachowanym tradycyjnym wiejskim krajobrazie kulturowym. W licznych wsiach i miasteczkach spotkać można dominującą niegdyś drewnianą zabudowę, kapliczki i krzyże przydrożne. Na łąkach rozrzucone są typowe dla regionu stodołki i brogi. Wędrując po nadbużańskich szlakach spotkać można zespoły pałacowe o randze ponadregionalnej.

W Parku zakazuje się:

- realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;
- umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej, rybackiej i łowieckiej;
- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej lub zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- pozyskiwania dla celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu (nie dotyczy wydobywania piasku i żwiru na powierzchni nie przekraczającej 2ha przy przewidywanym rocznym wydobyciu nie przekraczającym 20 000 m³ a działalność musi być prowadzona bez użycia materiałów wybuchowych - zgodnie z ustawą Prawo geologiczne i górnicze);
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwoświsiskowym lub budową, odbudową, utrzymaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;

- budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej;
- likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodnoblotnych;
- wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych;
- utrzymywania otwartych rowów ściekowych i zbiorników ściekowych;
- organizowania rajdów motorowych i samochodowych;
- używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego na otwartych zbiornikach wodnych (nie dotyczy szlaków żeglownych rzek Bug i Narew - zgodnie z ustawą o żegludze śródlądowej).

Dolina rzeki Bug została również objęta ochroną w ramach europejskiej sieci Natura 2000. Na terenie Gminy Zaręby Kościelne utworzono Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Dolina Dolnego Bugu i Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Ostoja Nadbużańska.

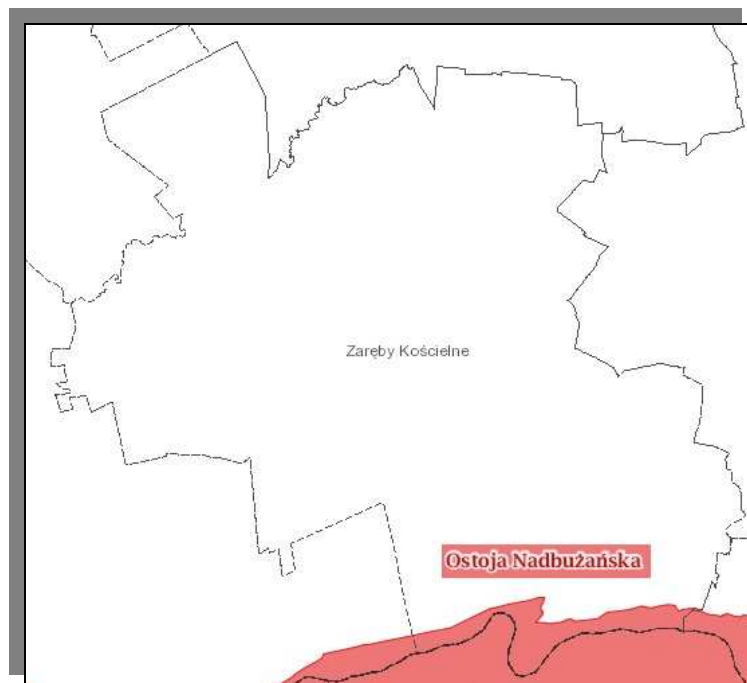

Rycina 3 Położenie obszaru Natura 2000 - Dolina Dolnego Bugu na terenie Gminy Zaręby Kościelne

Źródło: Opracowanie własne EKOTON Sp. z o.o. na podst. www.geoserwis.gdos.gov.pl

Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Dolina Dolnego Bugu obejmuje 260-cio kilometrowy odcinek doliny Bugu od ujścia Krzyny do Jeziora Zegrzyńskiego. Większość doliny pokrywają suche, ekstensywnie użytkowane pastwiska. Obszary bagienne są usytuowane głównie przy ujściach rzek, dopływów Bugu, oraz wokół pozostałych fragmentów dawnych koryt rzecznych. Na terenie Gminy Zaręby Kościelne obszar związany jest z doliną rzeki Bug. Koryto Bugu jest w większości niezmienione przez człowieka, pozostały tu liczne, piaszczyste wyspy, nagie lub porośnięte wierzbowymi lub topolowymi łągami nadrzecznymi; wzdłuż rzeki występują dobrze rozwinięte zarośla wierzbowe. Pierwsza terasa rzeki obfituje w starorzecza, zróżnicowane pod względem wielkości, głębokości i stopnia porośnięcia przez roślinność wodną. Występują tu co najmniej 22 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 6 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi - bączek, gadożer, kulik wielki, podróżniczek, rybitwa białoczelna, sieweczka obrożna.

Największe zagrożenie dla tutejszej awifauny stwarzają obwałowania i odcinanie starorzeczy od współczesnego koryta rzeki oraz zabudowa doliny. Zanieczyszczenie wód, melioracje, tamy zaporowe, trasy szybkiego ruchu, przebudowa drzewostanów w kierunku monokultur sosnowych, kłusownictwo, to kolejne czynniki, zagrażające ptakom i przyrodzie obszaru. Na terenie Gminy Zaręby Kościelne w obszarze Doliny Dolnego Bugu znajdują się 2 miejscowości - Zgłeczewo Szlacheckie i Zgłeczewo Panieńskie.

Rycina 4 Położenie obszaru Natura 2000 - Ostoja Nadbużańska na terenie Gminy Zaręby Kościelne

Źródło: Opracowanie własne EKOTON Sp. z o.o. na podst. www.geoserwis.gdos.gov.pl

Największą wartość przyrodniczą Specjalnego Obszaru Ochrony Siedlisk Ostoja Nadbużańska jest naturalna dolina dużej rzeki. Szczególnie cenny jest kompleks nadrzecznych lasów o zachowanym naturalnym charakterze oraz szereg zbiorowisk łąkowych i związanych z siedliskami wilgotnymi. 16 rodzajów siedlisk z tego obszaru znajduje się w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Stwierdzono tu występowanie 21 gatunków zwierząt z II Załącznika Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Jest to jeden z najważniejszych obszarów dla ochrony ichtiofauny w Polsce. Obejmuje ona 10 gatunków ryb z II Załącznika Dyrektywy Rady 92/43/EWG, z kozą złotawą i kielbim białopłetwym. Występują tu też stanowiska rzadkich gatunków roślin w tym 2 gatunki z II Załącznika Dyrektywy Rady 92/43/EWG.

Ostoja Nadbużańska na terenie Gminy Zaręby Kościelne obejmuje jedynie dolinę rzeki Bug. Najbliższe miejscowości (Zgłeczewo Szlacheckie i Zgłeczewo Panińskie) znajdują się poza obszarem.

Poza powierzchniowymi formami ochrony przyrody na terenie Gminy Zaręby Kościelne znajdują się trzy pomniki przyrody zaprezentowane w Tabeli.

Tabela 2 Charakterystyka pomników przyrody na terenie Gminy Zaręby Kościelne

Nazwa gatunkowa	Lokalizacja	Wysokość [m]
Dąb szypułkowy	Nadleśnictwo Łomża, Leśnictwo Zaręby, oddz. 131 c	18 - 22
Topola kanadyjska	Wieś Gąsiorowo, 40 m na południe od drogi Małkinia - Nur	25
Topola biała	Wieś Gąsiorowo, 7 m na południe od drogi Małkinia - Nur	30

Źródło: Opracowanie własne EKOTON Sp. z o.o. na podst. dokumentu Program ochrony środowiska dla Gminy Zaręby Kościelne na lata 2008 - 2011 z uwzględnieniem lat 2012 - 2015 (aktualizacja)

6.2. Analiza ilościowo - jakościowa wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Zaręby Kościelne

W celu rozwiązania problemu likwidacji azbestu, Gmina Zaręby Kościelne przystąpiła do opracowania *Planu ochrony przed szkodliwością azbestu i Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Zaręby Kościelne na lata 2013-2032*. Ankietyzacja mieszkańców i inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest odbyła się od czerwca do sierpnia 2013 r. W ten sposób uzyskano rzeczywiste i rzetelne dane o ilości, stanie i rozmieszczeniu wyrobów azbestowych na terenie Gminy. Źródłem danych, będących podstawą do sporządzenia *Programu*, była baza danych dotycząca azbestu i wyrobów zawierających azbest, utworzona w oparciu o informacje o wyrobach azbestowych i miejscu ich występowania uzyskane przez ankieterów w wyniku spisu „z natury” oraz ankietyzacji właścicieli. Dane dotyczą wyrobów zawierających azbest będących własnością głównie osób fizycznych ale również - osób prawnych.

Posiadanie pełnych informacji o miejscu występowania wyrobów zawierających azbest i ich stanie jest cenną informacją nie tylko dla opracowania dokumentu, ale też szeroko rozumianej ochrony środowiska i zdrowia mieszkańców terenu. Jednocześnie zebrane informacje mogą pozytywnie wpłynąć na skuteczne starania o pozyskanie dodatkowych środków finansowych ze źródeł krajowych lub zagranicznych na usunięcie wyrobów zawierających azbest.

W celu dokładnego zinwentaryzowania wyrobów azbestowych na terenie Gminy Zaręby Kościelne przyjęto dwie metody pozyskiwania danych - ankietyzacja właścicieli nieruchomości i spis „z natury”. W trakcie wizji lokalnej, odpowiednio przeszkoleni i oznakowani ankieterzy odwiedzili każdą posesję należącą do osób fizycznych, oraz nieruchomość będącą we władaniu podmiotów gospodarczych i instytucjonalnych. Ankieterzy podczas wizji lokalnej wypełniali ankietę we współpracy z właścicielem posesji, a w przypadku nieobecności lub nie wyrażenia zgody na współpracę przy uzupełnianiu ankiet, dokonano tzw. spisu „z natury”, określając szacunkową ilość, rodzaj i stan wyrobów azbestowych.

Wzór ankiety sporządzono w oparciu o załącznik do Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest oraz Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest. Postawione w ankiecie pytania miały pomóc w określeniu ilości

wyrobów zawierających azbest znajdujących się obecnie na terenie Gminy Zaręby Kościelne oraz ocenić stan techniczny tych wyrobów. Ponadto ankietowani odpowiadali na pytanie odnośnie stopnia zagrożenia azbestu dla zdrowia i życia ludzi. Odpowiedź na to pytanie miała odzwierciedlić stopień uświadomienia mieszkańców oraz emocjonalne podejście mieszkańców Gminy do problemu usuwania wyrobów azbestowych.

Podczas inwentaryzacji wykonywana była również dokumentacja fotograficzna wyrobów zawierających azbest. Zdjęcia zostały opisane z uwzględnieniem miejsca inwentaryzacji - adres i numeru działki. Dokumentacja znajduje się w posiadaniu Urzędu Gminy w Zarębach Kościelnych.

Biorąc pod uwagę fakt, iż informacje składane przez właścicieli i zarządców dotyczące ilości azbestu mogą być niekiedy zaniżone, w opracowaniu dokonano 10% doszacowania ilości tych wyrobów.

Inwentaryzacja przeprowadzona w 2013 roku wykazała, iż na terenie Gminy Zaręby Kościelne występują 2 rodzaje wyrobów azbestowych:

- płyty dachowe faliste (oznaczenie W02 - za www.bazaazbestowa.gov.pl),
- płyty azbestowo-cementowe typu „karo” (oznaczenie W01 - za www.bazaazbestowa.gov.pl).

Tabela 3 Masa wyrobów azbestowych występujących na terenie Gminy Zaręby Kościelne łącznie oraz w podziale na rodzaje wyrobów

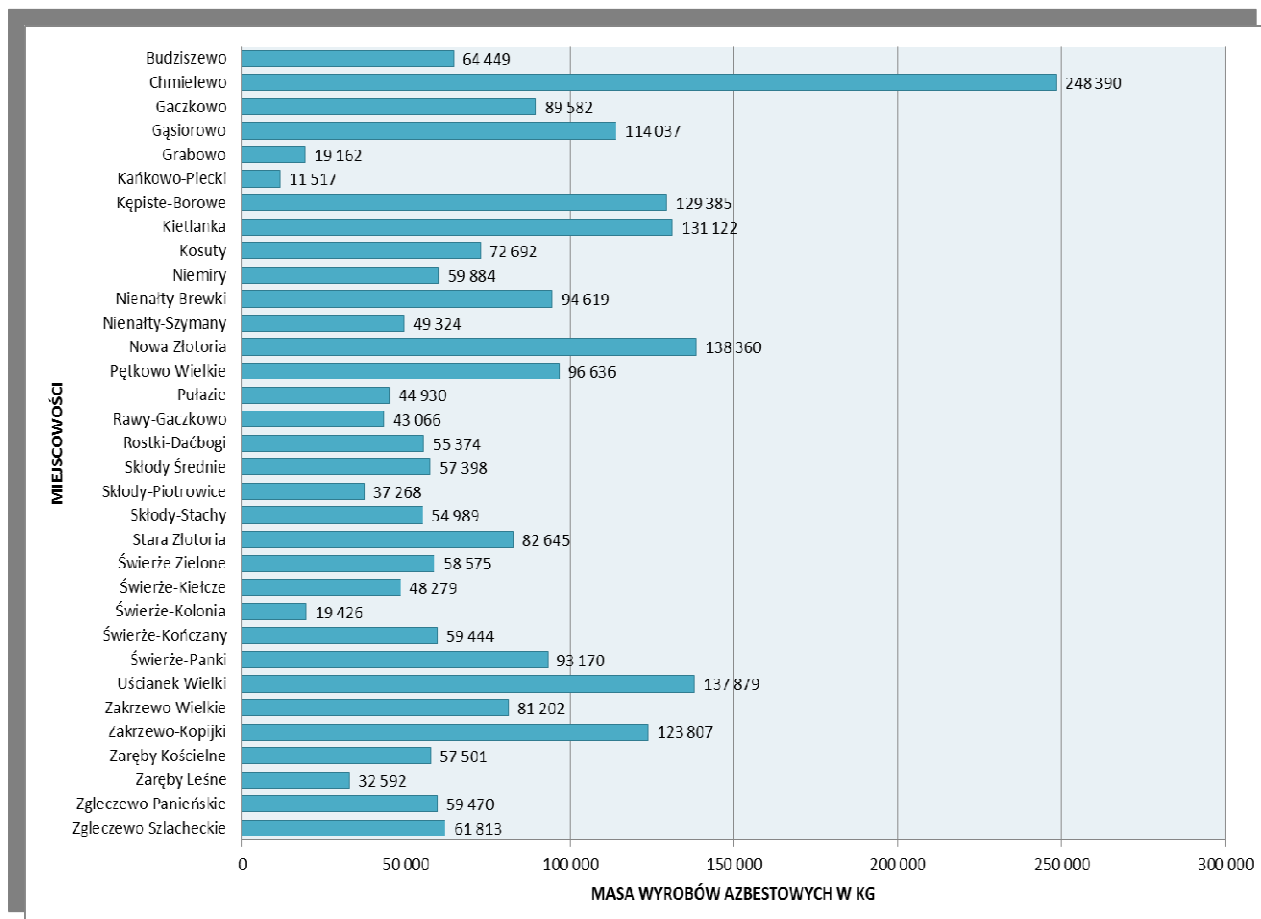
Kod wyrobu	Zinwentaryzowane [kg]			Unieszkodliwione [kg]	Pozostałe do unieszkodliwienia [kg]		
	Razem	Osoby fizyczne	Pozostałe podmioty		Razem	Osoby fizyczne	Pozostałe podmioty
Łącznie	2 527 987	2 522 250	5 737	0	2 527 987	2 522 250	5 737
W01	30 030	30 030	0		30 030	30 030	0
W02	2 497 957	2 492 220	5 737		2 497 957	2 492 220	5 737

Objaśnienia: W01 - Płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie, W02 - Płyty azbestowo-cementowe faliste dla budownictwa

Źródło: Opracowanie własne EKOTON Sp. z o.o. na podstawie danych wprowadzonych na stronie www.bazaazbestowa.gov.pl i inwentaryzacji w 2013 r.

Z danych inwentaryzacyjnych wynika, iż na terenie Gminy Zaręby Kościelne znajduje się około 2 528 Mg wyrobów zawierających azbest przeznaczonych do unieszkodliwienia,

co stanowi ok. 229 817 m². Zgodnie z Bazą Azbestową zastosowano przelicznik - średnia waga 1 m² eternitu falistego oraz płyt azbestowo-cementowych typu „karo” wynosi 11 kg. Zdecydowaną większość zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Zaręby Kościelne stanowią płyty azbestowo-cementowe faliste - ok. 98,8 %.

Rycina 5 Masa zinwentaryzowanych wyrobów azbestowych w Gminie Zaręby Kościelne w podziale na miejscowości

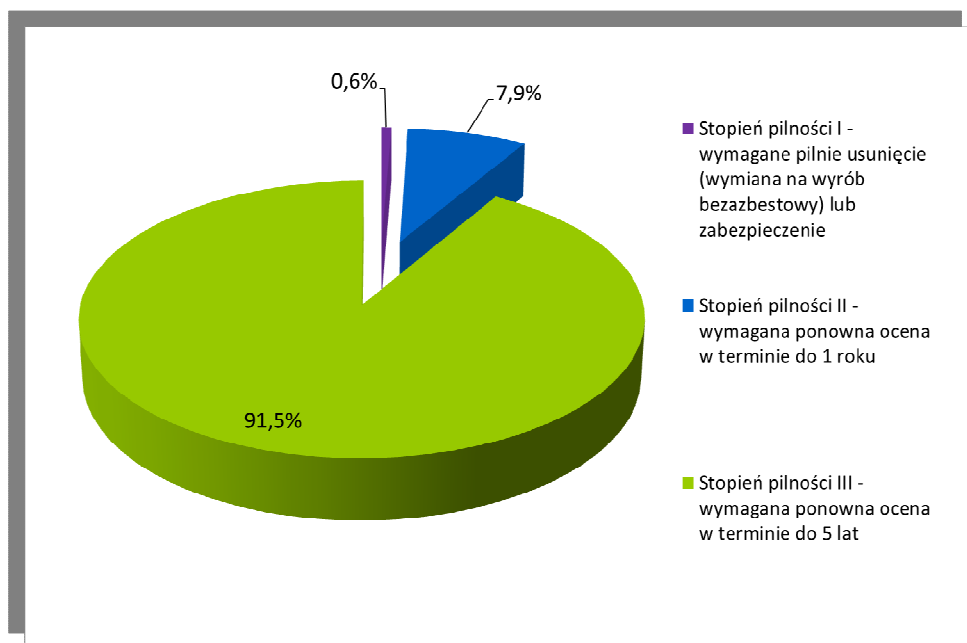
Źródło: Opracowanie własne EKOTON Sp. z o.o. na podstawie danych wprowadzonych na stronie www.bazaazbestowa.gov.pl i inwentaryzacji w 2013 r.

Inwentaryzacja wykazała, iż wyraźnie najwięcej wyrobów azbestowych na tle całości Gminy stwierdzono w miejscowości Chmielewo - 248,4 Mg (średnia wartość dla Gminy to 76,6 Mg). Najmniej pokryć dachowych z azbestem stwierdzono w miejscowości Kańkowo-Piecki - 11,5 Mg.

Zdecydowana większość wyrobów azbestowych znajduje się w posiadaniu osób fizycznych. Jedynie 0,2% wyrobów zaliczanych do płyt azbestowo-cementowych falistych należy do osób prawnych. Stwierdzone na terenie Gminy wyroby azbestowe należące

do podmiotów innych niż osoby fizyczne należą do jednostek samorządu terytorialnego (JST) oraz PKP.

Na podstawie oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest określono stopień pilności usuwania azbestu. Ok. 2 312,1 Mg zinwentaryzowanych wyrobów azbestowych posiada stopień pilności III i wymaga ponownej oceny w terminie do 5 lat. 16,1 Mg wyrobów azbestowych z Gminy Zaręby Kościelne wymaga pilnego usunięcia lub zabezpieczenia (stopień pilności I). Blisko 200 Mg wyrobów wymaga ponownej oceny w terminie do 1 roku.

Rycina 6 Stopień pilności dla wyrobów azbestowych z gminie Zaręby Kościelne

Źródło: Opracowanie własne EKOTON Sp. z o.o. na podstawie danych wprowadzonych na stronie www.bazaazbestowa.gov.pl i inwentaryzacji w 2013 r.

Wszystkie wyroby azbestowe zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi powinny zostać usunięte w terminie do 2032 roku. W pierwszej kolejności należy usunąć pokrycia dachowe o stwierdzonych dużych uszkodzeniach, z widocznymi pęknięciami lub ubytkami.

W związku z faktem, iż w dane dotyczące ilości i rodzaju zinwentaryzowanego azbestu pochodzą w głównej mierze ankietyzacji, w niniejszym opracowaniu dodatkowo założono doszacowanie ilości wyrobów azbestowych o 10%. Założono, iż 10 % doszacowanie ilości azbestu zminimalizuje ewentualne pomyłki, a niekiedy także celowe ukrywanie lub nie udzielanie wiadomości dotyczących wyrobów zawierających azbest, występujących

na danej posesji. W związku z powyższym szacuje się, iż sumaryczna ilość wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Zaręby Kościelne, po 10 % doszacowaniu przedstawiona się następująco:

Tabela 4 Ilość wyrobów zawierających azbest do unieszkodliwienia na terenie Gminy Zaręby Kościelne, po uwzględnieniu 10 % doszacowania

Kod wyrobu	Pozostałe do unieszkodliwienia [kg]			Pozostałe do unieszkodliwienia + 10 % [kg]		
	Razem	Osoby fizyczne	Pozostałe podmioty	Razem	Osoby fizyczne	Pozostałe podmioty
W01	30 030	30 030	0	33 033	33 033	0
W02	2 497 957	2 492 220	5 737	2 747 753	2 741 442	6 311
Łącznie	2 527 987	2 522 250	5 737	2 780 786	2 774 475	6 311

Objaśnienia: W01 - Płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie, W02 - Płyty azbestowo-cementowe faliste dla budownictwa

Źródło: Opracowanie własne EKOTON Sp. z o.o. na podstawie danych wprowadzonych na stronie www.bazaazbestowa.gov.pl i inwentaryzacji w 2013 r.

Usuwanie wyrobów zawierających związane jest z dużymi kosztami i w związku z tym harmonogram realizacji usuwania wyrobów zawierających azbest został założony na 20 lat, z podziałem na 3 okresy:

- 1) 2013 - 2018 r.
- 2) 2019 - 2025 r.
- 3) 2026 - 2032 r.

Zgodnie z założeniami *Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032* założono, iż w pierwszym okresie zostanie usunięte 28 % wyrobów azbestowych, w drugim okresie - 35 %, natomiast w ostatnim okresie pozostałe 37 %.

Tabela 5 Program usuwania azbestu

Lp.	Ogólne zestawienie wyrobów azbestowych	Jednostka	Wartość	Okresy usuwania wyrobów azbestowych		
				2013-2018	2019-2025	2026-2032
1	Szacowana do usunięcia ilość wyrobów zawierających azbest	[Mg]	2 781	778,68	973,35	1 028,97
		[%]	100	28	35	37
2	Szacowana do usunięcia ilość wyrobów zawierających azbest	[m ²]	252 818,18	70 789,09	88 486,36	93 542,73

Źródło: Opracowanie własne EKOTON Sp. z o.o. na podstawie danych wprowadzonych na stronie www.bazaazbestowa.gov.pl i inwentaryzacji w 2013 r.

6.3. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu

Celem Planu ochrony przed szkodliwością azbestu i Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Zaręby Kościelne na lata 2013-2032 jest wyeliminowanie negatywnego wpływu wyrobów zawierających azbest na zdrowie mieszkańców i środowisko naturalne oraz bezpieczne usunięcie azbestu i zdeponowanie go na wyznaczonych składowiskach, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi. Do zadań niniejszego opracowania zaliczono określenie warunków bezpiecznego i sukcesywnego usuwania wyrobów azbestowych. Brak podjęcia tych działań skutkowałby:

- postępującym zanieczyszczeniem środowiska azbestem (ze względu na niszczenie struktury użytkowanych wyrobów azbestowych nastąpiłby wzrost stężenia włókien azbestu w powietrzu);
- pogłębieniem się niekorzystnych skutków zdrowotnych u mieszkańców Gminy;
- zwiększaniem ilości odpadów zawierających azbest składowanych nielegalnie czy w sposób nieprawidłowy.

Skutkiem odstąpienia od realizacji Programu będzie przede wszystkim brak odpowiedniej wiedzy i świadomości wśród mieszkańców Gminy Zaręby Kościelne o zagrożeniach związanych z azbestem oraz o właściwych sposobach postępowania z wyrobami zawierającymi azbest. Niekorzystnym zjawiskiem, które daje się zauważyć w skali

ogólnopolskiej, jest fakt, że jedynie część wyrobów azbestowych, których użytkowanie zostało zakończone oraz zdemontowanych pokryć cementowo - azbestowych trafia na składowiska.

Elementy budowlane zawierające azbest ulegają zużyciu i uszkodzeniom mechanicznym przez co mogą uwalniać do środowiska włókna azbestu, które mają negatywny wpływ na zdrowie i życie ludzi zamieszkujących i wykorzystujących obiekty w których wykorzystany został azbest. Z uwagi na fakt, iż całość zinwentaryzowanych wyrobów azbestowych to pokrycia dachowe, pozostawienie wyrobów w dotychczasowym miejscu przyczyniłoby się do zwiększonego występowania chorób odazbestowych w Gminie Zaręby Kościelne. Również postępowanie z wyrobami zawierającymi azbest, bez zachowania procedur wymaganych polskim prawem, może spowodować przedostanie się do środowiska szkodliwych włókien azbestu oraz zwiększenie prawdopodobieństwa ekspozycji wobec osób wykonujących prace remontowe czy rozbiórkowe.

Dodatkowe korzyści wynikające z wdrożenia *Programu*:

- wykonanie spójnej bazy danych o odpadach azbestowych a w konsekwencji stworzenie sprawnego i skutecznego monitorowania gospodarki ww. odpadami azbestowymi w Gminie Zaręby Kościelne,
- oczyszczenie terenu Gminy Zaręby Kościelne z azbestu,
- poprawa stanu zdrowia mieszkańców i potencjalne obniżenie przypadków zachorowań spowodowanych szkodliwym działaniem azbestu,
- poprawa stanu technicznego obiektów budowlanych co wpływa na wzrost ich wartości rynkowej,
- poprawa walorów estetycznych oraz stanu środowiska Gminy Zaręby Kościelne.

7. OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA STANU ŚRODOWISKA NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYM ZNACZĄCYM ODDZIAŁYWANIEM

W związku z planowanym sukcesywnym usuwaniem wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Zaręby Kościelne obszarami objętymi przewidywanym znaczącym

oddziaływaniem będą miejsca prowadzenia prac w zakresie demontażu pokryć dachowych zawierających azbest oraz trasy ich transportu.

Z uwagi na warunki i procedury postępowania przy ww. pracach wystąpią znacząco negatywne oddziaływania na środowisko. Dostrzega się jednocześnie pozytywny aspekt wypełniania zadań *Planu ochrony przed szkodliwością azbestu i Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Zaręby Kościelne na lata 2013-2032* polegający na poprawie standardów środowiska poprzez ograniczenie występowania włókien azbestu w powietrzu.

8. OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA ISTNIEJĄCYCH PROBLEMÓW OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNYCH Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCYCH OBSZARÓW PODLEGAJĄCYCH OCHRONIE NA PODSTAWIE USTAWY Z DNIA 16 KWIETNIA 2004 R. O OCHRONIE PRZYRODY

Z punktu widzenia realizacji *Planu ochrony przed szkodliwością azbestu i Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Zaręby Kościelne na lata 2013-2032* najistotniejszym problem ochrony środowiska jest niska świadomość ekologiczna mieszkańców Gminy. Większość mieszkańców nie zdaje sobie sprawy z kancerogennych właściwości włókien azbestu. Wiele prac związanych z usuwaniem azbestu z dachów budynków odbywa się bez zachowania zasad i procedur wymaganych prawem przy tego typu pracach. Ponadto istnieje niebezpieczeństwo pozbywania się odpadów zawierających azbest w miejscach do tego celu nieprzeznaczonych i powstawanie „dzikich” wysypisk śmieci.

Usuwanie wyrobów azbestowych wiąże się z dużymi nakładami finansowymi. Osoby fizyczne często nie mają odpowiednich środków finansowych na wymianę pokrycia dachowego, szczególnie w przypadku obszarów wiejskich, gdy w grę wchodzi wymiana pokryć na kilku budynkach w gospodarstwie. Innym problemem finansowym jest słabo rozwinięty mechanizm dofinansowania usuwania azbestu dla indywidualnych gospodarstw domowych oraz niewystarczająca liczba składowisk do składowania azbestu na terenie województwa. Częstym problemem w gminach jest także niski stopień doinformowania

społeczeństwa w zakresie możliwości pozyskania dofinansowania na cele zdejmowania bądź utylizacji azbestu.

Podczas realizacji *Programu* należy zwrócić szczególną uwagę na należyte wykonanie prac związanych z usuwaniem azbestu. Nieodpowiednio prowadzony demontaż pokryć dachowych może powodować niszczenie miejsc gniazdowania chronionych gatunków ptaków i nietoperzy mogących wykorzystywać budynki jako miejsca lęgowe bądź miejsca zimowisk. Ma to szczególne znaczenie na obszarach podlegających ochronie w południowej części Gminy Zaręby Kościelne, ponieważ prawdopodobieństwo zidentyfikowania tam gatunków chronionych jest potencjalnie największe.

9. OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA PRZEWIDYWANEGO ZNACZĄCEGO ODDZIAŁYWANIA NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 ORAZ INTEGRALNOŚĆ TEGO OBSZARU, A TAKŻE NA POSZCZEGÓLNE KOMPONENTY ŚRODOWISKA

Realizacja zadań związana z wymianą pokryć azbestowych będzie prowadzona na terenie całej Gminy Zaręby Kościelne nie wychodząc poza jej teren. Oceny dokonano przede wszystkim pod kątem oddziaływania na środowisko w fazie prowadzenia działań związanych z demontażem płyt azbestowych. Należy mieć na uwadze, że uciążliwości występujące w tej fazie będą miały charakter krótkoterminowy ograniczony do okresu prowadzonych prac.

9.1. Oddziaływanie postanowień Programu na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000

Na obszarze Gminy Zaręby Kościelne występują dwa obszary Natura 2000 - Dolina Dolnego Bugu (obszar ptasi) i Ostoja Nadbużańska (obszar siedliskowy). Obszary te zajmują południową część Gminy, w miejscu gdzie dolina rzeki Bug wyznacza południową granicę Gminy.

Zinwentaryzowane na terenie Gminy Zaręby Kościelne wyroby zawierające azbest to w głównej mierze pokrycia dachowe budynków. W granicach obszaru Natura 2000

znajdują się w Gminie jedynie 2 miejscowości - Zgleczewo Szlacheckie i Zgleczewo Panieńskie. Miejscowości położone są na terenie OSO Dolina Dolnego Bugu. Celem ochrony tego obszaru są populacje ptaków lęgowych i migrujących, natomiast przedmiotem ochrony są gatunki ptaków, których populacja w Standardowym Formularzu Danych została oznaczona jako A, B lub C.

O oddziaływaniach na cele i przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 będzie można mówić zatem jedynie w przypadku nieodpowiednio przeprowadzonych prac polegających na demontażu płyt azbestowo - cementowych na terenie ww. miejscowości. Przez nieodpowiednie prowadzenie prac rozumie się niszczenie chronionych gatunków zwierząt, ich lęgów lub miejsc gniazdowania, a także prowadzenie działań uniemożliwiających późniejsze wykorzystanie tych obiektów jako miejsce gniazdowania lub też miejsce odpoczynku. W punkcie 10 niniejszej *Prognozy* przedstawione zostały propozycje rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko jakie może przynieść realizacja postanowień *Planu ochrony przed szkodliwością azbestu i Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Zaręby Kościelne na lata 2013-2032*. W związku z tym zakłada się, że nie wystąpią negatywne oddziaływania na cele i przedmioty ochrony obszarów Natura 2000.

Na terenie SOO Ostoja nadbużańska nie znajdują się miejscowości z terenu, których mogłoby być planowane usunięcie wyrobów zawierających azbest, wobec tego *Program* nie będzie wywierał wpływu na cele i przedmioty ochrony tego obszaru.

Ponadto transport odpadów zawierających azbest na składowisko może powodować emisje zanieczyszczeń do powietrza oraz emisje hałasu, które mogą mieć wpływ na przedmioty ochrony na terenie obszarów Natura 2000 znajdujących się na trasie przejazdu na składowisko. Negatywne oddziaływanie z tym związane będzie jednak krótkoterminowe, ponieważ będzie ograniczone do czasu przejazdu transportu. Przy zastosowaniu zabezpieczenia materiału przewożonego, emisję do powietrza można skutecznie ograniczyć.

Brak monitoringu usuwania wyrobów zawierających azbest może powodować, że odpady niebezpieczne z gospodarstw w połączeniu ze stosunkowo niską świadomością ekologiczną mieszkańców Gminy mogą czynić obszary Natura 2000 miejscami, gdzie będą powstawać nielegalne „dzikie” wysypiska odpadów zawierających azbest. A zatem realizacja założeń *Programu* jest oddziaływaniem bezpośrednim pozytywnym, ponieważ poprzez edukację ekologiczną i stały monitoring ograniczy ryzyko powstawania „dzikich” wysypisk odpadów na terenie Gminy. Oddziaływanie te będzie długoterminowe, ponieważ zakłada się, że monitoring będzie prowadzony do roku 2032.

9.2. Oddziaływanie postanowień Programu na bioróżnorodność

Różnorodność biologiczna jaka może być rozpatrywana w kontekście realizacji założeń Programu dotyczy świata biologicznego terenów zabudowanych (głównie poddaszy budynków). Bioróżnorodność jest tam dość ograniczona i przeanalizowana została w odniesieniu do oddziaływania na gatunki zwierząt.

9.3. Oddziaływanie postanowień Programu na zwierzęta

W zasadzie realizacja analizowanego dokumentu nie będzie miała negatywnego wpływu na większość gatunków zwierząt, gdyż na terenach zurbanizowanych i wokół zabudowań występują one w ograniczonej ilości i zakresie (szczególnie w odniesieniu do zwierząt dziko żyjących).

Specyficzna sytuacja występuje w odniesieniu do gatunków (często rzadkich i chronionych), które dostosowały się do życia w bezpośrednim sąsiedztwie ludzi i wykorzystują istniejące budynki jako miejsca rozrodu bądź odpoczynku. Dotyczy to w szczególności ptaków, które zakładają gniazda w obrębie budynków. Sytuacja analizowana w rozdziale dotyczącym oddziaływań na cele i przedmioty ochrony Natura 2000 dotycząca oddziaływań na ptaki i nietoperze będzie miała zatem zastosowanie nie tylko na terenie dwóch miejscowości (Zgłeczewo Szlacheckie i Zgłeczewo Panieńskie), ale na terenie całej Gminy Zaręby Kościelne.

Jeżeli prace polegające na demontażu wyrobów zawierających azbest prowadzone będą w nieodpowiednich okresach i bez poszanowania odpowiednich przepisów w tym zakresie mogą bezpośrednio powodować niszczenie lęgów (w ramach prowadzenia prac) lub też osobników młodocianych, które nie potrafią jeszcze latać. Mogą również powodować porzucenie lęgów przez osobniki rodzicielskie, a przez to śmierć osobników młodocianych. Dodatkowo przeprowadzone prace remontowe, uszczelnienia na etapie wymiany pokrycia na bezazbestowe, mogą spowodować oddziaływania pośrednie polegające na takiej zmianie obiektu, iż nie będzie on mógł być ponownie wykorzystany przez występujące tam wcześniej gatunki. O ile powyższe oddziaływania się pojawią, będą miały charakter stały, długoterminowy, ponieważ wiele z gatunków, które przystosowały się do życia w bezpośrednim sąsiedztwie ludzi powraca rokrocznie w okresie lęgowym w to samo miejsce.

Biorąc pod uwagę charakter obiektów, na których podczas inwentaryzacji stwierdzono użycie wyrobów zawierających azbest (duży udział budynków i obiektów gospodarczych, wiele budynków starych), oraz fakt, że okres lęgowy ptaków jest najlepszym czasem do przeprowadzania prac remontowych na wolnym powietrzu (wiosna, lato), lokalnie może wystąpić negatywne oddziaływanie. Można je jednak skutecznie zminimalizować, najczęściej wybierając odpowiedni okres prowadzenia prac oraz przez zastosowanie rozwiązań sprzyjających późniejszemu zakładaniu gniazd (np. budki lęgowe). Ułatwieniem podczas planowania odpowiedniego trybu prowadzenia prac może być fakt, że z reguły właściciele / zarządcy obiektów, posiadają informacje na temat wykorzystywania określonych budynków będących ich własnością, jako miejsc gniazdowania lub też odpoczynku przez ptaki bądź nietoperze. W przypadku nietoperzy wszystkie gatunki występujące w Polsce znajdują się pod ścisłą ochroną gatunkową, co powoduje, że prace mogące powodować niszczenie miejsc ich lęgów bądź zimowania muszą zostać skonsultowane z chiropterologiem. W przypadku ptaków, określenie gatunku i jego statusu ochronnego również musi być skonsultowane ze specjalistą (ornitologiem). W celu minimalizacji negatywnego oddziaływania na gatunki chronione konieczne jest wprowadzenie w ramach planowanych akcji podnoszących świadomość środowiskową oraz informujących o zagadnieniach związanych z usuwaniem azbestu, także zagadnień związanych z ochroną gatunkową zwierząt.

Niezależnie od tego przy przeprowadzeniu prac polegających na usuwaniu azbestu należy zastosować następujący tryb postępowania:

- prace powinny być prowadzone tak, aby uniknąć występowania negatywnego oddziaływania na gatunki chronione, tzn. unikać ich płoszenia, zabijania, niszczenia siedlisk, gniazd i jaj, przenoszenia w inne miejsce,
- przed rozpoczęciem prac należy przeprowadzić rozpoznanie czy w rejonie prowadzenia prac występują gatunki chronione na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. 2011, Nr 237, poz. 1419),
- w przypadku stwierdzenia występowania takich gatunków konieczne jest uzyskanie właściwego zezwolenia od organu ochrony środowiska (określonego w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody - Dz. U. 2013, poz. 627), w którym określone będą terminy i warunki wykonywania prac remontowo-budowlanych,
- jeżeli nie jest możliwe odpowiednie dostosowanie harmonogramu i sposobu prowadzenia prac, aby uniknąć zabijania poszczególnych osobników, niszczyć ich siedliska, gniazda, jaja, lub wystąpi konieczność

ich przeniesienia, lub też prowadzenia innych zakazanych działań, konieczne jest uzyskanie zgody właściwego organu ochrony środowiska (określonego w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody - Dz. U. 2013, poz. 627) na wykonywanie czynności zabronionych w stosunku do gatunków chronionych,

- po przeprowadzeniu prac remontowych w obiektach, w których wcześniej gniazdowały ptaki bądź nietoperze należy umożliwić im dalsze gniazdowanie. Jeżeli nie będzie możliwe naturalne wykorzystanie szpar i szczelin należy dążyć do zapewnienia odpowiednich miejsc zastępczych, (np. budek lęgowych) w rejonie remontowanego budynku tak, aby skompensować utracone miejsca dla tych gatunków. Charakter zastosowanych miejsc zastępczych, ich lokalizacja, parametry techniczne i zagęszczenie powinny zostać dobrane odpowiednio do preferencji gatunków, które występowały tam wcześniej.

9.4. Oddziaływanie postanowień Programu na rośliny

Realizacja *Programu* polega na sukcesywnym usuwaniu wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Zaręby Kościelne. Inwentaryzacja wyrobów wykazała, iż zdecydowana większość wyrobów azbestowych na terenie Gminy zlokalizowana jest na dachach budynków. Wobec powyższego ocenić można, że realizacja postanowień *Programu* nie będzie powodowała negatywnych oddziaływań na rośliny. Za pośrednio pozytywne oddziaływanie można uznać likwidację „dzikich” wysypisk odpadów azbestowych.

9.5. Oddziaływanie postanowień Programu na zdrowie ludzi

Realizacja postanowień *Programu* może oddziaływać na zdrowie i życie dwóch grup ludzi:

- osoby użytkujące pomieszczenia, w których wyroby zawierające azbest zostały wykorzystane jako pokrycie dachowe;
- osoby prowadzące prace polegające na demontażu oraz transporcie materiałów zawierających azbest.

Jeżeli pod uwagę zostanie wzięty wpływ na zdrowie ludzi mieszkających, pracujących lub też wykorzystujących do innych celów obiekty, w których wykorzystywane są materiały zawierające azbest, to wpływ realizacji założeń *Programu* należy ocenić zdecydowanie pozytywnie. Sukcesywny demontaż i usunięcie wyrobów azbestowych z terenów posesji będzie oddziaływaniem bezpośrednio długoterminowym. Przeprowadzona inwentaryzacja wykazała, że zdecydowana większość wyrobów zawierających azbest wykorzystywanych w budynkach na terenie Gminy Zaręby Kościelne wymaga ponownej oceny w ciągu pięciu lat. W momencie prowadzenia prac związanych z usuwaniem azbestu z poszczególnych obiektów, zagrożenie dla okolicznych mieszkańców może co prawda wzrastać, jednak z uwagi na chwilowy charakter występowania narażenia oraz fakt, że przy prowadzeniu prac konieczne jest zachowanie odpowiednich standardów w zakresie minimalizacji negatywnego oddziaływania (wymaganych odpowiednimi przepisami) oddziaływanie takie będzie miało charakter minimalny.

Jeżeli pod uwagę zostanie wzięta grupa osób, która zajmuje się przeprowadzaniem prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, należy stwierdzić zwiększenie ryzyka związanego z możliwością wystąpienia bezpośrednich, negatywnych oddziaływań wynikających z prac prowadzonych z wyrobami zawierającymi azbest. Oddziaływania takie mogłyby mieć charakter krótkoterminowy, ograniczony do czasu prac. Należy przy tym jednak zauważyć, że zgodnie z obowiązującymi przepisami działalność w takim zakresie prowadzić mogą jedynie wykwalifikowane firmy. Podmioty te zatrudniają personel, który nie tylko jest wyposażony w odpowiednie środki ochrony osobistej, ale również jest świadomy zagrożeń związanych z prowadzonymi pracami (wysoka świadomość zagrożenia). W ramach prowadzenia prac zgodnie z obowiązującymi przepisami stosowany jest szereg środków minimalizujących wystąpienie negatywnego oddziaływania (zarówno w odniesieniu do pracowników jak i osób przebywających w pobliżu) i dlatego należy przyjąć, że faktyczne oddziaływania, nie będą występowały.

9.6. Oddziaływanie postanowień Programu na wody

Przy wykonywaniu *Prognozy oddziaływania na środowisko* przyjęto założenie, że wszelkie prace związane z usuwaniem azbestu będą wykonywane w odpowiednim reżymie technologicznym i z poszanowaniem obowiązującego prawa. Dlatego też oceniono, że prace te nie będą wpływały negatywnie na wody powierzchniowe i podziemne.

9.7. Oddziaływanie postanowień Programu na powietrze

Oddziaływanie na powietrze atmosferyczne postanowień zawartych w analizowanym Programie można rozpatrywać w dwóch aspektach:

- oddziaływania bezpośredniego związanego z usuwaniem azbestu z budynków, w których jest on stosowany, polegającego na zwiększeniu stężenia włókien azbestu w powietrzu,
- oddziaływania pośredniego związanego z emisją zanieczyszczeń do powietrza wywołanych transportem usuniętych materiałów na składowisko.

W zakresie analizy oddziaływania w pierwszym aspekcie należy stwierdzić, że oddziaływanie, które może wystąpić będzie miało charakter krótkotrwały o zasięgu lokalnym. Przy zapewnieniu odpowiedniego reżimu robót oddziaływanie zostanie skutecznie ograniczone.

Jedynym potencjalnym negatywnym oddziaływaniem związanym z realizacją Programu może być pośrednie oddziaływanie związane z transportem usuniętych z budynków materiałów na składowiska odpadów. Aktualnie na terenie Województwa Mazowieckiego funkcjonuje jedno składowisko przyjmujące odpady zawierające azbest. Instalacja ta zlokalizowana jest w miejscowości Rachocin, w gminie Sierpc (powiat sierpecki). Odległość Gminy Zaręby Kościelne od składowiska wynosi ok. 195 km. Bliższymi składowiskami są:

- kwatera na odpady azbestowe na składowisku w miejscowości Czartoria (gmina Miastkowo, województwo podlaskie) - ok. 70 km od Zaręb Kościelnych,
- składowisko w miejscowości Czerwony Bór (gmina Zambrów, województwo podlaskie) - ok. 45 km od Zaręb Kościelnych.

Biorąc pod uwagę ilość obiektów, z których konieczne będzie usuwanie azbestu, w stosunku do okresu czasu, w którym te prace będą wykonywane wzrost natężenia ruchu wywołany realizacją postanowień Programu będzie pomijalny w związku z czym należy stwierdzić że oddziaływanie w tym zakresie nie będzie miało znaczącego charakteru.

9.8. Oddziaływanie postanowień Programu na powierzchnię ziemi

Realizacja zapisów analizowanego dokumentu nie będzie w sposób bezpośredni oddziaływała na powierzchnię ziemi.

Do pośrednich, negatywnych oddziaływań, średniookresowych, związanych w pewien sposób z realizacją *Programu*, można zaliczyć oddziaływanie związane z koniecznością zorganizowania nowych składowisk odpadów niebezpiecznych w województwie mazowieckim - tak, aby możliwe było gromadzenie tych odpadów z tego rejonu. Należy jednak zauważyć, że konieczność realizacji takiego obiektu nie wynika z zapisów *Programu*, ale z dokumentów strategicznych wyższego rzędu. Podkreślenia wymaga również fakt, że zgodnie z obowiązującymi przepisami i zasadami w zakresie budowy i likwidacji składowisk odpadów, każdy obiekt tego typu posiada liczne zabezpieczenia chroniące powierzchnię ziemi przed ewentualnym negatywnym oddziaływaniem.

9.9. Oddziaływanie postanowień Programu na krajobraz

Realizacja przedmiotowego *Programu* nie będzie w sposób bezpośredni wpływała na krajobraz. Pozytywne efekty jego wdrożenia będą wpływały natomiast na krajobraz w sposób pośredni. Usuwanie wyrobów zawierających azbest wymuszać będzie również przeprowadzanie innych prac remontowych na budynkach (elewacji, termomodernizacji, prac dekarских) przez co poprawione zostaną ich walory estetyczne, co z kolei będzie wpływało pozytywnie na krajobraz i estetykę Gminy Zaręby Kościelne w perspektywie długoterminowej.

Należy założyć, że pozytywnie na krajobraz będzie wpływała działalność edukacyjna przewidziana w ramach realizacji *Programu*, która będzie przyczyniała się do ograniczenia liczby „dzikich” wysypisk.

9.10. Oddziaływanie postanowień Programu na klimat

Realizacja postanowień analizowanego dokumentu nie będzie powodowała oddziaływania na klimat. Skutkiem jego realizacji będzie z pewnością długoterminowe zmniejszenie ilości zanieczyszczeń emitowanych do atmosfery w wyniku prac termomodernizacyjnych, nie wpłynie to jednak w sposób znaczący na klimat.

9.11. Oddziaływanie postanowień Programu na zasoby naturalne

Pewne niewielkie oddziaływania na zasoby naturalne mogą być związane z koniecznością pozyskania dodatkowych materiałów niezbędnych do przeprowadzenia prac remontowych oraz wytworzenia materiałów, które mogą być niezbędne do zastąpienia usuniętych wyrobów zawierających azbest. Będą to jednak oddziaływania bez znaczenia w kontekście wykorzystywania zasobów naturalnych na inne cele. Potwierdzają to również zapisy Prognozy oddziaływania na środowisko dla *Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032*, gdzie także dla programu obejmującego cały kraj nie stwierdzono możliwości wystąpienia znaczących negatywnych oddziaływań na zasoby naturalne. W ujęciu bezpośrednim realizacja postanowień *Programu* nie będzie miała wpływu na zasoby naturalne.

9.12. Oddziaływanie postanowień Programu na zabytki

Na terenie Gminy Zaręby Kościelne występują następujące kategorie zabytków:

- obiekty wpisane do rejestru zabytków,
- zewidencjonowane obiekty archeologiczne i architektoniczne nie wpisane do rejestru zabytków,
- obiekty o wartościach historycznych i pamiątkowych nie objęte ewidencją.

Wszystkie 8 zabytków znajdujących się na terenie Gminy Zaręby Kościelne nie posiada wyrobów zawierających azbest. Przeprowadzona w ramach realizacji *Programu* inwentaryzacja wykazała, że podczas realizacji założeń dokumentu może mieć jednak miejsce sytuacja, w której demontaż wyrobów zawierających azbest realizowany będzie z obiektu ujętego w ewidencji Służby Ochrony Zabytków (obiekty o wysokich wartościach historycznych i kulturowych zlokalizowane na terenie Gminy). W takim przypadku należy, przed przystąpieniem do prac remontowo-budowlanych, uzyskać pozwolenie na budowę. Prowadzenie robót budowlanych przy obiekcie budowlanym wpisanym do rejestru zabytków wymaga, przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę, uzyskania pozwolenia na prowadzenie tych robót, wydanego przez właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Oceniając zmianę pokrycia dachowego na obiektach zabytkowych stwierdzić można bezpośrednie oddziaływanie pozytywne, ponieważ umożliwi ono zastosowanie pierwotnie używanych materiałów (lub ich zamienników), dzięki czemu obiekty te odzyskają swój pierwotny charakter.

9.13. Oddziaływanie postanowień Programu na dobra materialne

Oddziaływania na dobra materialne można rozpatrywać w dwóch kategoriach.

Z jednej strony, konieczne będzie poniesienie kosztów na usunięcie azbestu oraz zastąpienie go innym materiałem, co powodować może znaczne obciążenia budżetu (szczególnie w odniesieniu do osób prywatnych). W *Programie* określone zostały sposoby uzyskania środków na usunięcie azbestu. Należy jednak pamiętać, że środki jakie można uzyskać w ramach pomocy obejmują proces usunięcia, transportu i unieszkodliwienia wyrobów zawierających azbest. Na chwilę obecną po stronie właściciela zostaje konieczność poniesienia kosztów za nowe pokrycie dachowe (czasem związane z koniecznością modernizacji konstrukcji dachowej i termoizolacją).

Z drugiej strony, przeprowadzone prace modernizacyjno-remontowe poprawią walory krajobrazowe przestrzeni wokół modernizowanych obiektów, ale również przyczynią się bezpośrednio do zwiększenia wartości rynkowej obiektów.

W przypadku przeprowadzania prac termomodernizacyjnych (polegających na wymianie materiału izolującego) możliwe będzie uzyskanie dodatkowych korzyści wynikających z późniejszych oszczędności związanych z mniejszym zużyciem energii niezbędnej do ogrzewania zmodernizowanego budynku.

9.14. Oddziaływanie postanowień Programu na wszystkie elementy środowiska oraz oddziaływanie pomiędzy tymi elementami

Realizacja przedmiotowego Programu może powodować następujące powiązane oddziaływania:

- prace polegające na usuwaniu azbestu pociągać będą za sobą konieczność przeprowadzenia prac remontowych innych części budynku (elewacji, termoizolacji), co powodować będzie poprawę walorów krajobrazowych, wzrost wartości wyremontowanych nieruchomości, zmniejszenie ilości zużywanego paliwa do ogrzewania budynków, a także potencjalnie negatywny wpływ na gatunki zwierząt wykorzystujących dane obiekty jako miejsce odpoczynku bądź gniazdowania.
- konieczność unieszkodliwienia usuniętego azbestu, może spowodować zwiększenie emisji włókien azbestu do powietrza z pojazdów transportujących usunięty azbest.

10. PRZEDSTAWIENIE ROZWIĄZAŃ MAJĄCYCH NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO, MOGĄCYCH BYĆ REZULTATEM REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, W SZCZEGÓLNOŚCI NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 ORAZ INTEGRALNOŚĆ TEGO OBSZARU

W celu zapobiegania negatywnym oddziaływaniom na środowisko mogącym powstać podczas użytkowania i demontażu wyrobów zawierających azbest oraz transportu odpadów, należy postępować zgodnie z obowiązującymi procedurami w tym zakresie.

Problematyka bezpiecznego postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest została w Polsce zapisana w postaci bloku tematycznego zawierającego sześć procedur (*Informator o przepisach i procedurach dotyczących bezpiecznego postępowania*

z wyrobami zawierającymi azbest - Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2003). Procedury te wynikają z przepisów prawa.

Grupa I. Procedury obowiązujące właścicieli i zarządzających obiektami, instalacjami i urządzeniami zawierającymi azbest lub wyroby zawierające azbest.

- Procedura 1 - dotycząca obowiązków w czasie użytkowania obiektów, instalacji i urządzeń.
- Procedura 2 - dotycząca obowiązków przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

Grupa II. Procedury obowiązujące wykonawców prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest - wytwórców odpadów niebezpiecznych.

- Procedura 3 - dotycząca postępowania przy pracach przygotowawczych do usunięcia wyrobów zawierających azbest.
- Procedura 4 - dotycząca prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest - wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz z oczyszczaniem obiektu (terenu) instalacji.

Grupa III. Procedura obowiązująca prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

- Procedura 5 - dotycząca przygotowania i transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Grupa IV. Procedura obowiązująca zarządzających składowiskami odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

- Procedura 6 - dotycząca składowania odpadów na składowisku przeznaczonym do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest lub innym, spełniającym odpowiednie warunki techniczne.

Procedury te zostały szczegółowo omówione w *Planie ochrony przed szkodliwością azbestu i Programie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Zaręby Kościelne na lata 2013-2032*.

Właściwe usuwanie wyrobów zawierających azbest jak i ich składowanie, przeprowadzane zgodnie z obowiązującymi procedurami i prawem, nie stwarza konieczności przeprowadzania rozwiązań mających na celu kompensację ewentualnych negatywnych skutków realizacji zaplanowanych zadań.

Plan ochrony przed szkodliwością azbestu i Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Zaręby Kościelne na lata 2013-2032 nie oddziałuje negatywnie na środowisko, a wręcz przeciwnie, zapewni jego znaczną poprawę poprzez zmniejszenie, a następnie całkowite wyeliminowanie wyrobów azbestowych z terenu Gminy Zaręby Kościelne. Należy zaznaczyć, że przewidywany do realizacji *Program* nie powinien mieć wpływu na obszary chronione, jak również inne ustanowione na terenie Gminy Zaręby Kościelne formy ochrony przyrody.

W związku z powyższym przed rozpoczęciem prac związanych z usunięciem pokryć dachowych z azbestu należy przeprowadzić wizję lokalną, w celu uzyskania informacji o ewentualnym występowaniu w obrębie bryły budynku gniazd ptaków lub nietoperzy. W przypadku stwierdzenia obecności gniazd lub kolonii lęgowych należy, w konsultacji z ornitologiem lub chiropterologiem, przeprowadzić rozpoznanie, w celu weryfikacji ewentualnego występowania w tych miejscach gatunków chronionych. Nietoperze dodatkowo wymagają szczególnej ochrony w czasie hibernacji zimowej. Czas ten jednak, ze względu na niskie temperatury, nie jest zwyczajowo wykorzystywany na prace remontowe budynków, dlatego zakłada się że nietoperze nie będą niepokojone na swoich zimowiskach.

W przypadku usuwania wyrobów zawierających azbest z budynków, na których stwierdzono gniazda ptaków chronionych lub występowanie nietoperzy, prace remontowe należy prowadzić poza ich okresem lęgowym i rozrodu, tj. poza okresem od 1 marca do 31 sierpnia. Wskazany termin, może zostać skorygowany do wymagań poszczególnych gatunków stwierdzonych podczas rozpoznania prowadzonego przez specjalistę. W przypadku stwierdzenia występowania ptaków lub nietoperzy ekspert powinien wskazać dokładne miejsca ich przebywania tak, aby przed okresem lęgowym tych gatunków można było zamknąć nisze, szczeliny i dostępy do stropodachu wykorzystywane przez te zwierzęta.

W przypadku konieczności wykonania czynności zakazanych w stosunku do chronionych gatunków zwierząt, o których mowa w § 7 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. nr 237, poz. 1419), konieczne jest uzyskanie zezwolenia na odstępstwa od ww. zakazów wydanego przez właściwy organ ochrony środowiska. Uzyskanie zezwolenia nie jest wymagane w przypadku usuwania w okresie od dnia 16 października do końca lutego, gniazd ptasich z obiektów budowlanych i terenów zieleni, jeżeli wymagają tego względy bezpieczeństwa lub sanitarne.

W przypadkach, gdy obiekt budowlany wykorzystywany był przez chronione gatunki zwierząt, po przeprowadzeniu prac remontowych, należy umożliwić nietoperzom powrót do miejsca kolonii (samice wracają co roku do tej samej kryjówki w której same przyszły na świat), a ptakom dalsze gniazdowanie w jego obrębie. Jeżeli nie będzie to możliwe

poprzez wykorzystanie naturalnych szpar i szczelin, należy dążyć do zapewnienia na remontowanym budynku lub w jego rejonie odpowiednich siedlisk zastępczych (np. budek lęgowych), aby zrekompensować utracone miejsca bytowania i rozrodu danych gatunków. Charakter zastosowanych siedlisk zastępczych, ich lokalizacja, parametry techniczne i zagęszczenie powinny być dobrane odpowiednio do preferencji gatunków stwierdzonych przed rozpoczęciem prac.

11. PRZEDSTAWIENIE ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROJEKTOWANYM DOKUMENCIE

Rozwiązania alternatywne w odniesieniu do analizowanego *Programu* rozpatrzono na dwóch poziomach:

- analizy prawidłowości sformułowania celów i ich ewentualnych modyfikacji,
- analizy doboru sposobów i środków służących osiągnięciu celów.

Przeprowadzona w ramach *Prognozy oddziaływania na środowisko* analiza celów *Programu*, a w szczególności jego spójności z innymi dokumentami programowymi w zakresie gospodarki odpadami i usuwania azbestu wskazuje, że przyjęte w dokumencie cele są w pełni zgodne i wynikają z tych dokumentów oraz z aktów prawa obowiązującego w Polsce.

Trzy cele, jakimi są oczyszczenie terenu Gminy Zaręby Kościelne z wyrobów zawierających azbest, minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych występowaniem wyrobów azbestowo-cementowych oraz likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko, wynikają wprost z dokumentów wyższego szczebla. Analizując przyjęty i funkcjonujący w Polsce stan prawny oraz biorąc pod uwagę obecny stan wiedzy o zagrożeniach zdrowotnych, jakie niesie za sobą użytkowanie wyrobów azbestowych należy przyjąć, że sformułowane cele nie posiadają rozwiązania alternatywnego.

Rozwiązaniem alternatywnym mogłoby być uznanie, że pozostawienie wyrobów azbestowych w miejscach ich obecnego wykorzystywania powoduje mniejsze konsekwencje środowiskowe, niż ich usuwanie pod kontrolą, jednak w świetle

zgromadzonych informacji podejście to nie znajduje uzasadnienia, ponieważ nie byłoby zgodne z założeniami przyjętymi w nadrzędnych dokumentach strategicznych.

Wariantowaniu mogłyby też podlegać sposoby i środki osiągnięcia określonych w *Programie celów*. W ramach *Planu ochrony przed szkodliwością azbestu i Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Zaręby Kościelne na lata 2013-2032* zaproponowane zostało unieszkodliwienie zdemontowanych wyrobów zawierających azbest poprzez ich składowanie. W Europie znane są inne sposoby unieszkodliwiania tego rodzaju odpadów, jednak nie są one na tyle rozpowszechnione i efektywne ekonomicznie, aby możliwe było ich zastosowanie na dużą skalę w Polsce. Zważywszy jednak na długą perspektywę czasową usuwania azbestu z terenu naszego kraju (do 2032 r.) można przyjąć możliwość alternatywnego sposobu unieszkodliwiania azbestu, o ile polskie prawo będzie dopuszczało stosowanie zaproponowanej technologii. Zagadnienie to szczegółowo było analizowane w Prognozie oddziaływania na środowisko dla *Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032*, czyli dla Programu o nadrzędnym charakterze w stosunku do analizowanego Programu.

Jako dodatkowy argument potwierdzający brak potrzeby przedstawiania rozwiązań alternatywnych w ramach niniejszej *Prognozy oddziaływania na środowisko* są wyniki przeprowadzonych analiz, które pozwalają stwierdzić, że realizacja zamieszczonych w *Programie* rozwiązań ma zdecydowanie pozytywny wpływ na środowisko, oraz że realizacja jego postanowień nie spowoduje występowania znaczących negatywnych oddziaływań na środowisko, w tym na obszary Natura 2000.

12. STRESZCZENIE SPORZĄDZONE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Przedmiotem niniejszej *Prognozy oddziaływania na środowisko* jest projekt *Planu ochrony przed szkodliwością azbestu i Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Zaręby Kościelne na lata 2013 - 2032*. Podstawę prawną wykonania *Prognozy* stanowi ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2008, Nr 199 poz. 1227 ze zm.). Zgodnie z art. 46 ww. ustawy opracowujący dokumenty planów i programów jest zobowiązany do przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Nadrzędnym celem *Prognozy* jest określenie potencjalnych skutków w środowisku, jakie mogą wystąpić po wdrożeniu zapisów *Programu*, jak również sformułowanie zaleceń o charakterze przeciwdziałania lub minimalizacji dla wszelkich jego negatywnych oddziaływań. Prognoza dotyczy analizy i oceny środowiska przyrodniczego oraz problemów jego ochrony wraz z identyfikacją przewidywanych znaczących oddziaływań będących następstwem ustaleń zawartych w *Programie*.

Prognoza oddziaływania na środowisko ma na celu sprawdzenie stopnia uwzględnienia, w *Planie ochrony przed szkodliwością azbestu i Programie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Zaręby Kościelne na lata 2013 - 2032* celów ochrony środowiska i priorytetów ekologicznych ustanowionych na szczeblu regionalnym, krajowym i międzynarodowym. Porównanie zapisów *Programu* z dokumentami wyższego rzędu ukazuje, pełną zgodność głównych celów i priorytetów ekologicznych w zakresie usuwania azbestu. Nie stwierdzono celów sprzecznych i wykluczających się.

Analizie i ocenie poddano przewidywane znaczące oddziaływanie na środowisko. W wyniku analizy stwierdzono, iż sukcesywne usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Zaręby Kościelne, przy założeniu przestrzegania przepisów prawa podczas demontażu, nie spowoduje negatywnego oddziaływania na środowisko a suma korzyści wynikających z realizacji działań przekracza potencjalne zagrożenie.

Podsumowując należy stwierdzić, że realizacja przedmiotowego *Programu* będzie miała pozytywny wpływ na stan środowiska w Gminie Zaręby Kościelne a w szczególności na zdrowie mieszkańców. Stwierdzone w ramach opracowywania *Prognozy* negatywne oddziaływania są nieliczne i w większości mają charakter krótkoterminowy i lokalny. Wykazano również możliwość wyeliminowania negatywnego charakteru powyższych oddziaływań poprzez stosowanie odpowiednich standardów i procedur podczas wykonywania prac podczas usuwaniu azbestu, jego transportu, i składowania. Należy jednocześnie zauważyć, że obowiązki te wynikają wprost z obowiązujących przepisów.

SPIS RYCIN

RYCINA 1 POŁOŻENIE GMINY ZARĘBY KOŚCIELNE NA TLE POWIATU OSTROWSKIEGO ORAZ WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO	18
RYCINA 2 POŁOŻENIE NADBUŻAŃSKIEGO PARKU KRAJOBRAZOWEGO NA TERENIE GMINY ZARĘBY KOŚCIELNE	21
RYCINA 3 POŁOŻENIE OBSZARU NATURA 2000 - DOLINA DOLNEGO BUGU NA TERENIE GMINY ZARĘBY KOŚCIELNE	24
RYCINA 4 POŁOŻENIE OBSZARU NATURA 2000 - OSTOJA NADBUŻAŃSKA NA TERENIE GMINY ZARĘBY KOŚCIELNE	25
RYCINA 5 MASA ZINWENTARYZOWANYCH WYROBÓW AZBESTOWYCH W GMINIE ZARĘBY KOŚCIELNE W PODZIALE NA MIEJSCOWOŚCI	29
RYCINA 6 STOPIEŃ PILNOŚCI DLA WYROBÓW AZBESTOWYCH Z GMINIE ZARĘBY KOŚCIELNE.....	30

SPIS TABEL

TABELA 1 WSKAŹNIKI MONITOROWANIA.....	16
TABELA 2 CHARAKTERYSTYKA POMNIKÓW PRZYRODY NA TERENIE GMINY ZARĘBY KOŚCIELNE.....	26
TABELA 3 MASA WYROBÓW AZBESTOWYCH WYSTĘPUJĄCYCH NA TERENIE GMINY ZARĘBY KOŚCIELNE ŁĄCZNIE ORAZ W PODZIALE NA RODZAJE WYROBÓW	28
TABELA 4 ILOŚĆ WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST DO UNIESZKODLIWIENIA NA TERENIE GMINY ZARĘBY KOŚCIELNE, PO UWZGLĘDNIENIU 10 % DOSZACOWANIA	31
TABELA 5 PROGRAM USUWANIA AZBESTU	32